

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет менеджменту і маркетингу
Кафедра економіки**

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**Завідувач кафедри,
д.е.н., проф.**

_____ **Ігор ВІНІЧЕНКО**
« ____ » _____ **2023 р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: Організаційно-економічні засади управління
грошовими потоками підприємства**

Освітньо-професійна програма «Економіка»
Спеціальність 051 «Економіка»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувачка

Оксана ТЯГЛО

**Науковий керівник,
д.е.н., професор**

Оксана ГОНЧАРЕНКО

Дніпро – 2023

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Менеджменту і маркетингу
Кафедра: Економіки
Освітньо-професійна програма: «Економіка»
Спеціальність: 051 «Економіка»
Ступінь вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____
«_____» _____ 2022 р.

ЗАВДАННЯ
на підготовку кваліфікаційної роботи

Тягло Оксані Василівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Організаційно-економічні засади управління грошовими потоками підприємства

Науковий керівник: Гончаренко О.В., д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «14» листопада 2022 року № 3258

2. Термін подання здобувачем роботи: 13.02.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: Закони та законодавчі акти України, річні звіти підприємства, статистична звітність, додаткові таблиці до річних звітів, наукова література

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретично-методичні аспекти управління грошовими потоками на підприємстві. 2. Сучасний стан діяльності підприємства. 3. Обґрунтування покращення процесу управління грошовими потоками на підприємстві.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Основні показники діяльності підприємства. Горизонтальний аналіз грошових потоків підприємства. Показники ліквідності та платоспроможності підприємства. Показники фінансової незалежності підприємства та структури його капіталу. Показники ділової активності підприємства. Автоклавний газобетон. Щільність газоблоків марки D300 та D500. Відмінності автоклавного та безавтоклавного газобетону. Витрати на виробництво автоклавного газобетону. Визначення показників ефективності проєкту. Індикатори економічної ефективності проєкту. Оцінка ризиків проєкту за методом визначення зони виробничої стійкості. Показники економічної ефективності виробництва автоклавного газобетону

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 05.09.2022**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір вихідної інформації	вересень 2022 р.	
2	Підготовка теоретичного розділу	жовтень 2022 р.	
3	Робота над другим розділом	листопад 2022 р.	
4	Робота над третім розділом	грудень 2022 р.	
5	Узагальнення висновків та пропозицій	січень 2023 р.	
6	Оформлення дипломної роботи	січень 2023 р.	

Здобувач (ка)

_____ (підпис)

Тягло О.В.

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

_____ (підпис)

Гончаренко О.В.

(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Тема: «Організаційно-економічні засади управління грошовими потоками підприємства»

Кваліфікаційна робота: 73 с., 20 табл., 3 рисунки, 30 літературних джерела.

Об'єктом дослідження є процеси управління грошовими потоками.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти управління грошовими потоками підприємства.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає в оцінці та обґрунтуванні організаційно-економічних засад управління грошовими потоками підприємства.

Для досягнення поставленої мети в кваліфікаційній роботі були виконані наступні **завдання:**

- досліджено та проаналізовано теоретико-методичні аспекти процесу управління грошовими потоками підприємства. Зроблені узагальнюючі висновки та пропозиції;

- виявлені та обґрунтовані основні тенденції розвитку підприємства та його проблеми щодо процесу управління грошовими потоками;

- обґрунтовано рекомендації щодо покращення процесу управління грошовими потоками на підприємстві.

Методи дослідження. В кваліфікаційній роботі використовувались статистико-економічні методи досліджень, монографічний метод та розрахунково-конструктивні методи. Обробку даних здійснено з використанням програмного забезпечення Microsoft Excel.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні теоретичних, науково-методичних та практичних положень щодо оцінки ефективності управління грошовими потоками підприємства.

Найбільш вагомими результатами роботи, що мають наукову новизну, є такі:

дістали подальшого розвитку:

- трактування грошових потоків, як агрегованого поняття, яке передбачає послідовний процес подій, що відбуваються у часі та пов'язані зі змінами у власника стану наявних грошових коштів, отриманих від операційної діяльності (враховуючи амортизаційні відрахування), інвестиційної та фінансової діяльності на підставі і в процесі виконання зобов'язань між економічними агентами;

- ідентифікація тенденцій руху грошових потоків підприємства та виокремлення ознак їх оптимізації;

- обґрунтування напрямів збалансування грошових потоків на підприємстві шляхом впровадження інвестиційного проекту, що дозволить товаровиробнику отримувати регулярні грошові надходження і підвищити платоспроможність.

Досліджено теоретичні аспекти поняття «грошові потоки»; розкрито організаційно-економічний механізм управління грошовими потоками; проаналізовані підходи до послідовності етапів процесу реалізації управління грошовими потоками; доведено важливість етапу аналізу грошових потоків підприємства у попередньому періоді; виокремлено основні групи показників, що характеризують ефективність управління грошовими потоками підприємства; виявлені та обґрунтовані основні тенденції розвитку підприємства та його проблеми щодо процесу управління грошовими потоками; обґрунтовані рекомендації щодо покращення збалансованості грошових потоків на підприємстві шляхом впровадження інвестиційного проекту, що дозволить підприємству отримувати регулярні грошові надходження і підвищить його платоспроможність

Результати проведених практичних досліджень керівництвом підприємства рекомендується впровадити в господарську його діяльність.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

Управління грошовими потоками, механізми управління грошовим потоком, збалансованість грошових потоків, фінансова стійкість підприємства, платоспроможність, кредитоспроможність, поточні активи підприємства, поточні зобов'язання, інвестиційний проєкт, виробництво автоклавного газобетону

KEYWORDS

Management, mechanism of management money streams, balanced of money streams, financial firmness of enterprise, solvency, solvency, current assets of enterprise, current liabilities, investment project, production of autoclave aerocrete, money streams

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	11
1.1. Сутність та механізм управління грошовими потоками	11
1.2. Методика оцінки ефективності управління грошовими потоками	17
Висновки до першого розділу	22
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	24
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства	24
2.2. Діагностика управління грошовими потоками на підприємстві	31
Висновки до другого розділу	40
РОЗДІЛ 3. ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ПОКРАЩЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	43
3.1. Виробничий план впровадження інвестиційного проекту	43
3.2. Економічна ефективність впровадження інвестиційного проекту	54
Висновки до третього розділу	61
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70

ВСТУП

Актуальність теми. Повоєнне відновлення економіки країни, умови її інтеграції до Євросоюзу потребують від підприємств більш досконалого ведення своєї господарської діяльності, що можливе лише за умови ефективного управління грошовими потоками товаровиробника. Адже, збалансовані грошові потоки підприємства – це запорука фінансової стабільності підприємства, його платоспроможності та кредитоспроможності. Завдяки синхронізації грошових потоків у часі, підприємства можуть прискорити реалізацію внутрігосподарських завдань, знизити рівень ризиків від зовнішніх чинників що впливають на господарський процес, уникнути банкрутства в складних політико-економічних умовах ведення господарської діяльності.

Процеси управління грошовими потоками на підприємстві, їх вплив на результати господарської діяльності суб'єктів господарювання завжди були об'єктом досліджень науковців та практиків, зокрема І. Бланка, Г. Ковальчука, Л. Павлової, А. Поддєрьогіна, Є. Сорокіної, І. Тивончука та інших. Проте, незважаючи на довготривалі та різноманітні дослідження науковців щодо грошових потоків підприємства, досі залишаються недостатньо дослідженими та розкритими, зокрема, теоретико-методичні аспекти управління грошовими потоками підприємства, так і їх практична сторона. Таким чином, це актуалізує обрану тематику наукових досліджень в кваліфікаційній роботі.

Об'єктом дослідження є процеси управління грошовими потоками.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти управління грошовими потоками підприємства.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає в оцінці та обґрунтуванні організаційно-економічних засад управління грошовими потоками підприємства.

Для досягнення поставленої мети в кваліфікаційній роботі були виконані наступні **завдання**:

- досліджено та проаналізовано теоретико-методичні аспекти процесу управління грошовими потоками підприємства. Зроблені узагальнюючі висновки та пропозиції;
- виявлені та обґрунтовані основні тенденції розвитку підприємства та його проблеми щодо процесу управління грошовими потоками;
- обґрунтовані рекомендації щодо покращення процесу управління грошовими потоками на підприємстві.

Методи дослідження. В кваліфікаційній роботі використовувались статистико-економічні методи досліджень, монографічний метод та розрахунково-конструктивні методи. Обробку даних здійснено за допомогою програмного забезпечення Microsoft Excel.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні теоретичних, науково-методичних та практичних положень щодо оцінки ефективності управління грошовими потоками підприємства.

Найбільш вагомими результатами роботи, що мають наукову новизну, є такі:

дістали подальшого розвитку:

- трактування грошових потоків, як агрегованого поняття, яке передбачає послідовний процес подій, що відбуваються у часі та пов'язані зі змінами у власника стану наявних грошових коштів, отриманих від операційної діяльності (враховуючи амортизаційні відрахування), інвестиційної та фінансової діяльності на підставі і в процесі виконання зобов'язань між економічними агентами;
- ідентифікація тенденцій руху грошових потоків підприємства та виокремлення ознак їх оптимізації;
- обґрунтування напрямів збалансування грошових потоків на підприємстві шляхом впровадження інвестиційного проекту, що дозволить

товаровиробнику отримувати регулярні грошові надходження і підвищити платоспроможність.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в розробці конкретних пропозицій та рекомендацій щодо покращення управління грошовими потоками на підприємстві шляхом їх збалансованості на підставі регулярних надходжень від впровадження інвестиційного проєкту з метою покращення фінансової стійкості підприємства, його платоспроможності та конкурентоспроможності.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається з реферату, вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків та пропозицій, переліку використаних джерел. Повний обсяг кваліфікаційної роботи становить 73 сторінки. Перелік використаних джерел – 30 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Сутність та механізм управління грошовими потоками

Повоєнна відбудова країни та процеси її інтеграції до Євросоюзу обумовлюють формування досконалої фінансової діяльності усіх суб'єктів господарювання не залежно від форми власності. Досконале управління фінансовою діяльністю підприємства дозволяє їм залишатись платоспроможними, конкурентоспроможними, знижувати ризики за результатами своєї господарської діяльності тощо. Основою успішної фінансової діяльності підприємств є ефективне управління грошовими потоками підприємства, завдяки яким досягається фінансова рівновага та ритмічність роботи підприємства.

Поняття «грошовий потік» було запозичено з іноземних наукових джерел у п'ятидесятих роках минулого століття. Того часу під грошовими потоками розуміли вартість фінансових активів або ефективність фінансових інвестицій. Проте з часом дане поняття стало розширюватись у своїх визначеннях і сферах застосування і станом на сьогодні, сформувалось два напрями у трактуванні та розумінні даного поняття [25-30].

Перший підхід до трактування грошових потоків зводиться до того, що під ними розуміють різницю між отриманими доходами та сплаченими витратами в результаті господарської діяльності підприємства станом на певний період часу.

Згідно другого підходу, грошові потоки трактуються як постійний рух надходжень та виплат, що здійснюються на підприємстві в результаті їх господарської діяльності.

Отже, згідно першого визначення грошових потоків, під ними розуміють фіксовану суму грошей, яка сформувалась у підприємства станом, як правило, на кінець звітного періоду. Але, «потік» - це завжди означало «рух». Тобто, грошові потоки не можуть визначатися тільки на певну дату діяльності підприємства, адже це їх постійний рух, який забезпечує фінансову та виробничу рівновагу у процесі господарської діяльності підприємств. Тому грошовий рух слід трактувати як послідовний процес подій, що відбувається у часі, який пов'язаний зі змінами у власника наявності грошових коштів на підставі виконання зобов'язань між економічними агентами.

Отже, завдяки постійному руху грошових коштів на підприємстві, загальна сума наявних грошей на підприємстві постійно змінюється. А що саме відноситься до грошових потоків? З яких складових частин формуються грошові потоки? З даного приводу думки науковців також різняться між собою. Частина науковців вважає, що грошовий потік – це та частина прибутку або вільних грошових коштів, які отримує підприємство в результаті своєї операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Інша частина вважає, що до складу грошових потоків також слід додавати і амортизаційні відрахування, які повинні після реалізації продукції повертатись на підприємство і відправлятись у резервний фонд для оновлення основних фондів. Але, реалії діяльності підприємств в сучасних умовах постійно зростаючої інфляції не дозволяють підприємцям цього робити. Адже, через певний період часу гроші, які повинні накопичуватись у резервному фонді підприємства, просто знецінюються під впливом інфляції. Крім того, гроші завжди повинні працювати з метою покращення фінансово-економічних результатів діяльності підприємств. Тому більша частина підприємців отримані амортизаційні відрахування після реалізації продукції направляють в подальший фінансовий цикл господарської діяльності з метою отримання більших прибутків. Таким чином, ми вважаємо, що складовими частинами грошового потоку повинні бути прибутки, які отримує

підприємство в результаті усіх видів своєї господарської діяльності, а саме, інвестиційної, операційної та фінансової діяльності. Також до складу грошових потоків необхідно включати амортизаційні відрахування, які «дефакто» постійно приймають активну участь у фінансово-економічній діяльності підприємств.

Таким чином, на підставі проведених досліджень щодо терміну «грошові потоки», ми вважаємо, що його слід трактувати як агреговане поняття, що передбачає послідовний процес подій, що відбувається у часі, який пов'язаний зі змінами у власника наявності грошових коштів, отриманих від операційної діяльності (враховуючи амортизаційні відрахування), інвестиційної та фінансової діяльності на підставі виконання зобов'язань між економічними агентами.

Управління грошовими потоками є однією із найважливіших задач в процесі діяльності підприємств. Адже саме від цього залежать майбутні кінцеві результати господарського процесу підприємства, його конкурентоспроможність на ринку, платоспроможність, фінансова стійкість щодо різних видів ризиків, майбутній процес і темпи розвитку підприємства тощо.

Головною метою управління грошовими потоками є досягнення постійної збалансованості на підприємстві між його доходами та витратами. А найкращим варіантом буде той варіант, коли завдяки процесу управління грошовими потоками розмір доходів на підприємстві буде постійно збільшуватись по відношенню до витрат. Це надасть можливості підприємствам здійснювати їх розвиток завдяки впровадженню інвестиційних проєктів та систематичному оновленню матеріально-технічної бази підприємства.

Управління грошовими потоками, як і будь-який інший процес господарської діяльності, здійснюється завдяки механізму управління. Складовими частинами механізму управління грошовими потоками підприємства є:

- Цілі управління;
- Принципи управління;
- Критерії управління;
- Фактори управління;
- Функції управління;
- Інформаційне забезпечення;
- Нормативно-правове забезпечення;
- Методи управління;
- Ресурси управління;
- Важелі управління

Головною метою механізму управління грошовими потоками є досягнення оптимальної рівноваги між попитом та пропозицією фінансових ресурсів на підприємстві. Іншими словами, досягнення збалансованості у часі грошових надходжень та витрат в процесі господарської діяльності підприємства за усіма видами діяльності, що дозволяє здійснювати досконалий процес діяльності підприємства. Це досягається завдяки постійному контролю за доходами та видатками підприємства на підставі повної та реальної інформованості здійснення фінансових операцій.

Управління грошовими потоками, як і будь-який інший процес господарської діяльності, будується на певних принципах, до складу яких відносяться:

- принцип інформативної достовірності;
- забезпечення досяжності;
- забезпечення динамічності;
- забезпечення ефективності тощо.

В основу побудови принципів механізму управління грошовими потоками покладено можливість підприємства досягти своєї головної мети – це здатність підприємства мати постійно вільні фінансові ресурси для стабільної фінансової діяльності підприємства, його ліквідності, платоспроможності та конкурентоспроможності. Досягти цієї мети можливо

тільки при постійному моніторингу здійснення грошових операцій, достовірності поданої інформації, системному аналізі тощо.

Критеріями механізму управління грошового потоку підприємства виступають усі складові частини, що підлягають аналізу результатів господарської діяльності підприємства, а саме:

- обсяги чистих грошових потоків;
- попит підприємства на грошові кошти;
- ліквідність підприємства;
- його кредитоспроможність та платоспроможність тощо.

Такі складові частини механізму управління грошовими потоками як нормативно-правове забезпечення та інформаційне забезпечення досить складно розділяти між собою. Адже вони тісно пов'язані. Інформаційне забезпечення будується на результатах річної фінансової звітності підприємства (баланс підприємства (форма 1), фінансові результати (форма 2), грошові потоки підприємства тощо) та наявної поточної документації підприємства, яка формується на підставі нормативно-правових документів уряду, стандартів, норм та нормативів, інструкції тощо.

Головною метою цих складової частини механізму управління грошовими потоками є отримання достовірної інформації із стандартних форм звітності підприємства (як поточної, так і річної), даних Держкомстату та засобів масової інформації з метою виконання основної функції механізму управління грошовими потоками – це здійснення повного аналізу руху грошових потоків для можливості його корегування, яке буде відповідати вимогам та можливостям самого підприємства. Тобто, здійснення корегування збалансованості грошових потоків підприємства.

Операційна, фінансова та інвестиційна діяльність підприємства повинна здійснюватися на підставі обґрунтованих рішень, які приймаються завдяки повному аналізу фінансового стану підприємства, наявності та ефективності використання ресурсного потенціалу. А тому однією із

структурних складових частин механізму управління грошовими потоками є повний аналіз господарської діяльності підприємства.

Основними важелями та методами управління грошовими потоками на підприємстві виступають інвестування, кредитування, страхування тощо завдяки яким формується дохід підприємства, його прибуток, цінова політика підприємства на свої види продукції тощо.

Отже, організаційно-економічний механізм управління грошовими потоками підприємства передбачає цілий комплекс складових елементів (інформаційних, організаційно-правових, важелів, методів тощо), за допомогою яких здійснюється комплексний та систематичний аналіз господарської діяльності підприємства, його ресурсного і фінансового потенціалу з метою досягнення збалансованості у часі грошових потоків на підприємстві для підвищення його ліквідності, платоспроможності, кредитоспроможності та конкурентоспроможності на ринку.

Важливою умовою збалансованості грошових потоків у часі є вивчення основних внутрішніх та зовнішніх чинників, які впливають на цей процес. До внутрішніх чинників можна віднести наступні:

- високі витрати на виробництво одиниці продукції;
- низька якість продукції, яка впливає на її ціну;
- відсутність ринків збуту;
- наявність безвідповідальних постачальників сировини або тільки одного постачальника сировини;
- низька конкурентоспроможність продукції;
- низький рівень репутації підприємства, що сприяє браку джерел довгостроково кредитування тощо.

До зовнішніх чинників можна віднести такі:

- загальна проблема платоспроможності підприємств;
- спад купівельної спроможності населення;
- несприятливі умови кредитування;
- високі ставки податку на прибуток;

- нестабільність законодавчої нормативно-правової бази;
- нестабільність політичної ситуації тощо.

Якщо на внутрішні чинники, що мають вплив на формування наявності грошових потоків на підприємстві та їх збалансованість керівництво підприємства може впливати, то на зовнішні чинники – підприємство практично не може впливати. Підприємство повинно лише враховувати зовнішні чинники у процесі збалансування грошових потоків підприємства. Виходячи з цього, головною задачею при оптимізації збалансованості грошових потоків слід вважати виявлення резервів, що дозволяють послабити вплив зовнішніх чинників на формування грошового потоку підприємства.

Таким чином, організаційно-економічний механізм управління грошовими потоками підприємства передбачає цілий комплекс складових елементів (інформаційних, організаційно-правових, важелів, методів тощо), за допомогою яких здійснюється комплексний та систематичний аналіз господарської діяльності підприємства, його ресурсного і фінансового потенціалу з метою досягнення збалансованості у часі грошових потоків на підприємстві для підвищення його ліквідності, платоспроможності, кредитоспроможності та конкурентоспроможності на ринку. Важливою умовою збалансованості грошових потоків є врахування зовнішніх факторів і послаблення їх впливу на господарську діяльність підприємства.

1.2. Методика оцінки ефективності управління грошовими потоками

Сучасні умови господарської діяльності підприємств вимагають від них досконалого ведення фінансово-економічної діяльності, яка дозволяє залишатись підприємствам платоспроможними, кредитоспроможними, конкурентоспроможними на ринку, уникати ризиків під час ведення

господарської діяльності. Здійснити це можливо завдяки ефективному управлінню грошовими потоками підприємства. Тому, важливим аспектом в діяльності суб'єктів економіки є оцінка ефективності управління грошовими потоками на кожному з етапів його реалізації.

Дослідження щодо етапів процесу реалізації управління грошовими потоками дають можливість стверджувати, що серед науковців не існує єдиного підходу. Проте, серед усіх запропонованих слід виділити пропозиції Л.О. Коваленка, який зазначив, що його потрібно розглядати як послідовний процес постановки завдань та їх виконання. Згідно даного підходу Коваленко Л.О. виділив наступні функціональні етапи процесу реалізації управління грошовими потоками:

- Проведення діагностики грошових потоків підприємства за попередній період його діяльності. Встановлення обсягів та періодів надходжень грошових потоків на підприємство, а також визначення обсягів і періодів проведених виплат підприємством за усіма видами господарської діяльності підприємства згідно зобов'язань між економічними агентами. Визначення загального річного обороту грошових коштів.

- Встановлення обсягів та періодів грошових надходжень і виплат згідно зобов'язань між економічними агентами на перспективу. Виявлення вузьких місць в процесі грошових надходжень та виплат з урахуванням особливостей господарської діяльності товаровиробника й формування грошових потоків. Оптимізація грошових потоків підприємства завдяки корегуванню прийняття управлінських рішень та оцінці ефективності управління грошовими потоками.

- Моніторинг та контроль руху грошових потоків підприємства; виявлення відхилень та своєчасне обґрунтоване прийняття рішень ведення господарської діяльності з урахування відхилень грошових потоків у часі.

- Ведення обліку та звітності за грошовими потоками підприємства для відображення досягнутого результату.

Одним із основних етапів процесу управління грошовими потоками є аналіз грошових потоків підприємства у попередньому періоді. За допомогою цього аналізу на підставі системи економічних показників прослідковується тенденція та виявляються закономірності руху грошових потоків на підприємстві, з'ясовуються резерви покращення ефективності управління ними.

Основними показниками, що входять до системи аналізу ефективності управління грошовими потоками підприємства є:

- Визначення структури грошових потоків підприємства за усіма видами господарської діяльності (фінансовою, операційною та інвестиційною) та проведення аналізу руху грошових коштів у часі. Іншими словами, потрібно провести вертикальний та горизонтальний аналіз грошових коштів підприємства.

- Показники ліквідності підприємства (коефіцієнти абсолютної, проміжної та загальної ліквідності), які дозволяють встановити спроможність активів підприємства швидко перетворюватись на гроші. Значення цих показників є важливим не тільки для підприємства, але і для інвесторів, кредиторів, постачальників сировини та інших. Адже, нормативне значення цих показників дозволяє здійснювати підприємству більш досконалим рух грошових коштів за рахунок більшої варіації надходжень та виплат, які необхідно регулярно проводити у процесі господарської діяльності.

Основним принципом побудови цих показників є порівняння поточних активів підприємства, як в цілому, так і за окремими їх складовими, з поточними зобов'язаннями підприємства. Особливої уваги набуває коефіцієнт абсолютної ліквідності, який свідчить про спроможність підприємства здійснювати миттєве покриття своєї заборгованості за вимогою згідно зобов'язань між економічними агентами. Нормативне значення даного показника рекомендується на рівні 0,2 або 20 %. Тобто підприємство повинно мати 20% грошового запасу для необхідності терміново, за вимогою економічного агента, сплатити свій борг згідно зобов'язань. Звісно, що

досить актуальним є і коефіцієнт покриття (його ще називають коефіцієнт загальної ліквідності), адже він доводить можливість підприємства вести свою господарську діяльність на підставі того, що сума поточних активів підприємства більша за сума його поточних зобов'язань.

До складу цієї групи показників також слід віднести коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів, визначення якого здійснюється на підставі порівняння грошових коштів й поточних фінансових інвестицій з величиною робочого функціонуючого капіталу. Зростання цього показника у динаміці свідчить про позитивну тенденцію діяльності підприємства і руху грошових коштів.

- Особливої уваги набувають показники групи, яка свідчить про фінансову стійкість підприємства. Принцип побудови цих показників дозволяє виявити фінансову незалежність підприємства, адже їх визначення дозволяє порівнювати наявність власного капіталу на підприємстві із залученим капіталом в різних його варіаціях. Головною умовою є те, щоб наявність власного капіталу перевищувала наявність залученого капіталу підприємством. Саме це буде свідчити про фінансову незалежність та платоспроможність підприємства. До цієї групи показників відносяться такі показники як: коефіцієнт незалежності, коефіцієнт концентрації позикового капіталу, коефіцієнти фінансової залежності та стабільності підприємства, коефіцієнти залежності від довгострокових зобов'язань та маневреності власних коштів та інші. Підбір цих показників залежить від мети, які ставляться під час досліджень грошових потоків підприємства.

- Досить важливими показниками є показники групи, що характеризують ділову активність підприємства. Адже їх основна мета на підставі визначення коефіцієнтів оборотності кредиторської та дебіторської заборгованостей, оборотності оборотного капіталу та окремо запасів підприємства, різниці між кредиторською та дебіторською заборгованостями та інших показників встановити фінансовий цикл діяльності підприємства, який свідчить про досконалість або недосконалість управління грошовими

потоками підприємства. Позитивним результатом, який свідчить про ефективне управління грошовими потоками на підприємстві, є результат, коли даний показник у динаміці наближається до нуля. А от його від'ємне значення свідчить про те, що підприємство може мати негативні довгострокові наслідки у зв'язку з великими сумами кредиторської заборгованості.

- Проведення повного аналізу ефективності управління грошовими потоками не буде повним, якщо не визначити розміри валового та чистого потоків на підприємстві.

Таким чином, дослідження щодо методики оцінки ефективності управління грошовими потоками підприємств дозволяють стверджувати, що в науковому просторі відсутня єдність підходів до послідовності етапів процесу реалізації управління грошовими потоками. Найбільш вдалим підходом, на наш погляд, є підхід Коваленко Л.О., який виділив наступні функціональні етапи процесу реалізації управління грошовими потоками: 1) проведення діагностики грошових потоків підприємства за попередній період його діяльності; 2) встановлення обсягів та періодів грошових надходжень і виплат згідно зобов'язань між економічними агентами на перспективу; 3) моніторинг та контроль руху грошових потоків підприємства, виявлення відхилень та своєчасне його коригування; 4) ведення обліку та звітності за грошовими потоками підприємства для відображення досягнутого результату.

Одним із основних етапів процесу управління грошовими потоками є оцінка грошових потоків підприємства за попередній період за допомогою: елементів вертикального й горизонтального аналізу грошових потоків підприємства; груп показників, що характеризують ліквідність, платоспроможність та кредитоспроможність підприємства; визначення розміру валового та чистого потоків підприємства.

Висновки до першого розділу:

1. На підставі проведених досліджень щодо трактування поняття «грошові потоки» було встановлено, що в науковому просторі існує два підходи до визначення зазначеної категорії та її складових елементів. Перший підхід зводиться до того, що під грошовими потоками розуміють різницю між отриманими доходами та сплаченими витратами в результаті господарської діяльності підприємства станом на певний період часу. Згідно другого підходу грошові потоки трактуються як постійний рух надходжень та виплат, що здійснюються на підприємстві в результаті його господарської діяльності. Розбіжність поглядів між науковцями щодо складових елементів грошового потоку полягає у необхідності вводити до складу грошових потоків амортизаційні відрахування на підприємстві.

Таким чином, на підставі проведених досліджень ми вважаємо, що поняття «грошові потоки» слід трактувати як агреговане поняття, яке передбачає послідовний процес подій, що відбуваються у часі та пов'язані зі змінами у власника наявності грошових коштів, отриманих від операційної діяльності (враховуючи амортизаційні відрахування), інвестиційної та фінансової діяльності на підставі виконання зобов'язань між економічними агентами

2. Дослідження щодо організаційно-економічного механізму управління грошовими потоками підприємства довели, що він передбачає цілий комплекс складових елементів (інформаційних, організаційно-правових, важелів, методів тощо), за допомогою яких здійснюється комплексний та систематичний аналіз господарської діяльності підприємства, його ресурсного і фінансового потенціалу з метою досягнення збалансованості у часі грошових потоків на підприємстві для підвищення його ліквідності, платоспроможності, кредитоспроможності та конкурентоспроможності на ринку. Важливою умовою збалансованості

грошових потоків є врахування зовнішніх факторів і послаблення їх впливу на господарську діяльність підприємства.

3. Дослідження щодо методики оцінки ефективності управління грошовими потоками підприємства дозволяють стверджувати, що в науковому просторі відсутня єдність підходів до послідовності етапів процесу реалізації управління грошовими потоками. Найбільш вдалим підходом, на наш погляд, є виділення наступних функціональних етапів процесу реалізації управління грошовими потоками: 1) проведення діагностики грошових потоків підприємства за попередній період його діяльності; 2) встановлення обсягів та періодів грошових надходжень і виплат згідно зобов'язань між економічними агентами на перспективу; 3) моніторинг та контроль руху грошових потоків підприємства, виявлення відхилень та своєчасне його коригування; 4) ведення обліку та звітності за грошовими потоками підприємства для відображення досягнутого результату.

4. Одним із основних етапів процесу управління грошовими потоками є аналіз грошових потоків підприємства у попередньому періоді за допомогою: вертикального і горизонтального аналізу грошових потоків підприємства; груп показників, що характеризують ліквідність, платоспроможність та кредитоспроможність підприємства; визначення розміру валового та чистого потоків підприємства.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Юридична адреса приватного підприємства «ГЕТЬМАН ТРЕЙД» – м. Дніпро, вул. Панікахи, буд. 2.

Матеріально-технічна база підприємства складається з: офісного приміщення, в якому наявні всі сучасні прилади (комп'ютери, модем, програмне забезпечення тощо); трьох складських приміщень для зберігання продукції, парку вантажних автомобілів та земельних ресурсів в обсязі 7750 га станом на 2021 рік.

Основними видами діяльності підприємства, згідно КВЕД, є:

КВЕД 01.11 «Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур»;

КВЕД 01.13 «Вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів й бульбоплодів»;

КВЕД 46.71 «Оптова торгівля твердим, рідким, газоподібним паливом»;

КВЕД 46.72 «Оптова торгівля металами та металевими рудами»;

КВЕД 46.77 «Оптова торгівля відходами й брухтом»;

КВЕД 49.41 «Вантажний автомобільний транспорт»

та інші види діяльності.

Природно-кліматичні умови розташування підприємства та законодавча база нашої держави сприяють веденню зазначених вище видів економічної діяльності.

Згідно видів економічної діяльності підприємства, які зазначені у статуті підприємства, наявності відповідної матеріально-технічної бази, приватне підприємство «ГЕТЬМАН ТРЕЙД» займається виробництвом

продукції галузі рослинництва, що було б неможливим без наявності головного ресурсу – це землі. Отже, однією із задач аналізу діяльності підприємства є аналіз наявності та рівня використання земельних ресурсів підприємства (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка та структура земельних ресурсів підприємства

Показники	2017		2018		2019		2020		2021		2021 у % до 2017
	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	
Площа с.-г. угідь	7871,9	100	7861	100	7798	100	7755	100	7750	100	98,5
з них: рілля	7820	99,3	7759	98,7	7667	98,3	7623	98,3	7623	98,3	97,5
Посівна площа	7820	99,3	6996	89,0	7667	98,3	7623	98,3	7623	98,3	97,5
Коефіцієнт розораності землі	0,99	-	0,99	-	0,98	-	0,98	-	0,98	-	99,0
Коефіцієнт використання ріллі	1,0	-	0,9	-	1,0	-	1,0	-	1,0	-	100,0
Середньорічна чисельність працівників, осіб	110	-	116	-	112	-	111	-	111	-	100,9
Припадає на одного працівника: с.-г. угідь	71,6	-	67,8	-	69,6	-	69,9	-	69,8	-	97,5
ріллі	71,09	-	66,7	-	68,5	-	68,7	-	68,7	-	96,6

Аналіз наявності орендованих земель на підприємстві свідчить про чітку, але незначну, тенденцію до скорочення площі сільськогосподарських угідь, а відповідно і площі ріллі та посівної площі (у 2021 році площа сільськогосподарських угідь по відношенню до 2017 року скоротилась на 1,5% або на 121,9 га.). Відповідні зміни в наявності земельних ресурсів на підприємстві практично не вплинули на показники їх рівня використання. Так, коефіцієнт розораності зменшився лише на 1,0%, а коефіцієнт використання ріллі залишився без змін.

Незначна тенденція до збільшення працівників на підприємстві (у 2021 році по відношенню до 2017 року кількість трудових ресурсів збільшилась на

0,9%) та скорочення земельних ресурсів вплинуло на землезабезпеченість підприємства. Так, кількість сільськогосподарських угідь та ріллі, що припадають на одного працівника підприємства у 2021 році по відношенню до 2017 року скоротилась на 2,5 та 3,4% відповідно.

Незважаючи на те, що трудові ресурси не входять до складу матеріально-технічної бази підприємства, вони відіграють дуже важливу роль в діяльності самого підприємства. Саме трудовим ресурсам притаманний інноваційний рух розвитку підприємства, саме їх новітні ідеї, що розробляються і втілюються в життя, сприяють розвитку не тільки підприємств, а і суспільства в цілому. Підприємницький талант, яким володіє керівник підприємства, здатен перетворити власну ідею життя на ідею і мрію усього трудового колективу, що значно буде стимулювати діяльність та продуктивність роботи на підприємстві. Отже, трудові ресурси, як рушійна сила діяльності підприємства, не може залишитися без уваги її аналізу. Наявність та ефективність використання трудових ресурсів на підприємстві наведено у таблиці 2.2.

Дослідження щодо наявності та ефективності використання трудових ресурсів на підприємстві доводять, що незважаючи на скорочення кількості фактично відпрацьованого часу на підприємстві, кількість виготовленої продукції в грошовому вимірі одним працівником у 2021 році проти 2017 року збільшилась на 3,0%. Таке становище може бути пов'язане із процесами інфляції, що відбувались протягом періоду дослідження. Адже, кількість відпрацьованого часу одним працівником у 2021 році проти 2017 року скоротилась на 2,0%.

Підводячи підсумок можемо зазначити, що протягом періоду дослідження наявність та ефективність використання трудового потенціалу не підприємстві в цілому не зазнала суттєвих змін.

**Наявність і ефективність використання трудового потенціалу
підприємства**

Показники	2017	2018	2019	2020	2021	2021 у % до 2017
Площа с.-г. угідь, га	7871,9	7861	7798	7755	7750	98,5
Середньорічна чисельність працівників, осіб	110	116	112	111	111	100,9
Фактична кількість відпрацьовано часу трудовим колективом – всього, тис. люд. год.	198,0	201,4	199,8	196,0	195,7	98,8
Відпрацьовано одним середньорічним працівником, люд-год.	1800	1736,2	1783,9	1765,8	1763,1	98,0
Річний запас робочого часу трудового колективу, т люд./ год.	207,3	224,1	205,2	205,4	207,7	100,9
Коефіцієнт використання робочого часу	0,96	0,9	0,97	0,95	0,94	98,0
Трудозабезпеченість	1,4	1,48	1,44	1,43	1,43	102,1
Виготовлено продукції на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	1879,8	1693,5	1947,4	1844,7	1936,7	103,0

Однією із найбільших складових частин матеріально-технічної бази підприємства є основні фонди, за наявності яких здійснюються усі важливі процеси діяльності підприємства. Їх наявність на підприємстві та систематичний період оновлення суттєво впливають на кінцеві результати господарської діяльності підприємства. Адже, застаріла техніка потребує постійного ремонту та оновлення, досить часто виходить з ладу в самі необхідні моменти процесу виробництва, що суттєво збільшує витрати на виробництво продукції та зменшує кінцевий результат господарської діяльності. Оновлення матеріально-технічної бази підприємства повинно відбуватись постійно. Регулярне її оновлення дозволяє підприємствам впроваджувати у процес виробництва більш досконалі моделі та розробки,

що сприяють підвищенню їх виробничих потужностей, скорочення витрат на виробництво і, як кінцевий результат, збільшенню прибутковості від результатів господарської діяльності.

Наявність та процеси оновлення основних фондів на підприємстві розглянемо за допомогою таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Показники майнового стану підприємства

Показник	2017	2018	2019	2020	2021	2021 до 2017 (+/-)
Коефіцієнт зносу	0,37	0,37	0,40	0,46	0,49	0,12
Коефіцієнт придатності	0,63	0,63	0,60	0,54	0,51	-0,12
Коефіцієнт оновлення	0,59	0,28	0,31	0,17	0,08	-0,51
Коефіцієнт вибуття	0,04	0,21	0,31	0,27	0,16	0,12
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	87512	72439	88867	97954	104813	119,8
Сума зносу основних засобів на кінець звітнього періоду, тис. грн.	25137,8	31829	42842	37120	39674	197,6
Залишкова вартість основних засобів на кінець звітнього періоду, тис. грн.	62374,2	40610	46025	60834	65139	104,4

Аналіз майнового стану приватного підприємства свідчить про негативну тенденцію щодо оновлення основних фондів. Так, у 2021 році коефіцієнти зносу та придатності основних фондів практично зрівнялись між собою, що ще не було можливим у 2017 році, коли коефіцієнт придатності складав 0,63. Це означає, що у 2021 році підприємство знаходиться на критичному рівні щодо стану матеріально-технічної бази. Адже, застарілою технікою складно виготовляти великі обсяги продукції. Проте, подальші дослідження свідчать, що підприємство протягом 2017-2021 років постійно здійснювало оновлення основних фондів, але нажаль цей процес має тенденцію до погіршення. Якщо у 2017 році коефіцієнт оновлення основних фондів ще складав 0,59, то вже у 2021 році цей показник знизився до 0,08.

Таким чином, для покращення результатів господарської діяльності підприємству рекомендується звернути увагу на оновлення своїх основних фондів.

Оборотні фонди є складовою частиною виробничих фондів, що входять до складу матеріально-технічної бази підприємства. Їх наявність на підприємстві та оборот залежать від можливості суб'єкта господарювання раціонально та ефективно управляти фінансовим циклом підприємства. А ефективність використання оборотних фондів залежить від наявності сучасного обладнання на підприємстві та кінцевих результатів обсягів виробництва продукції. Отже, основні та оборотні фонди є єдиним цілим в досягненні позитивного результату в господарській діяльності.

Наявність та ефективність використання виробничих фондів на підприємстві надано у таблиці 2.4.

Аналіз показників забезпеченості та ефективності використання виробничих фондів підприємства доводить, що протягом періоду дослідження воно погіршило ефективність використання своїх фондів. Так, фондівіддача у 2021 році проти 2017 року скоротилась на 2,9% за рахунок нерівномірних темпів зростання середньорічної вартості основних фондів та виручки від реалізації продукції. В той же час її значення перевищує 1 (фондовіддача у 2021 році склала 3,4 грн.), що відповідає вимогам ефективності використання фондів. Що ж стосується оборотного капіталу слід відмітити, що ефективність його використання гірша ніж у основних фондів. Так, за період дослідження тривалість оборотності оборотного капіталу збільшилась на 23,5% або на 41 день, що негативно вплинуло на кінцеві результати діяльності підприємства.

Нерівномірні темпи зростання ціни на виготовлену продукцію та необхідну сировину для виробництва продукції призвели до значного скорочення отриманого чистого прибутку на підприємстві, який за період дослідження скоротився на 98,3% і станом на 2021 рік склав лише 712,4 тис. грн. Такі результати фінансово-економічної діяльності підприємства

вплинули на критерій ефективності використання активів – рентабельність активів, яка у 2021 році втратила свої позиції на 21,3 відсоткових пункти.

Таблиця 2.4

**Забезпеченість та економічна ефективність використання
виробничих фондів**

Показники	2017	2018	2019	2020	2021	2021 у % до 2017
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	58781	52492,1	47327,1	54329,5	63987,5	108,9
Площа с.-г. угідь, га	7871,9	7861	7798	7755	7750	98,5
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. грн.	98567,6	101234,1	109235,4	112334	127561,3	129,4
Виручка від реалізації с/г продукції тис. грн.	206778	196446	218108,8	204761,7	214973,7	104,0
Середньорічна численність працівників, осіб	110	116	112	111	111	100,9
Фондооснащеність, грн.	7467,2	6677,5	6069	7005,7	8256,5	110,6
Фондоозброєність, грн.	534,4	452,5	422,6	489,5	576,5	107,9
Фондомісткість (за чистим доходом), грн.	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	100,0
Фондовіддача (за чистим доходом), грн.	3,5	3,7	4,6	3,8	3,4	97,1
Коефіцієнт обороту оборотного капіталу	2,1	1,94	2,0	1,8	1,7	81,0
Тривалість одного обороту оборотного капіталу, дні	173,8	188,1	183	202,7	214,7	123,5
Припадає оборотних засобів на 100 грн. основних, грн.	167,7	192,9	230,8	206,8	199,4	118,9
Чистий прибуток, тис. грн.	41355,6	1229,7	2350,6	-381,6	712,4	1,72
Вартість активів, тис. грн.	190534,6	103252,8	162716,4	187453	197987	103,9
Рентабельність активів, %	21,7	1,2	1,4	-0,2	0,4	-21,3 в.п.

Таким чином, дослідження щодо організаційно-економічної діяльності підприємства доводять, що воно є середнім за розміром, займається

різноманітними видами економічної діяльності (від виробництва продукції галузі рослинництва до оптової торгівлі металами, паливом тощо), має у наявності офісне приміщення, парк вантажних автомобілів та складські приміщення, володіє 7750 га сільськогосподарських угідь.

За період дослідження підприємство намагалось раціонально та ефективно використовувати весь наявний виробничий потенціал. Проте погіршення стану матеріально-технічної бази в частині оновлення основних фондів сприяло скороченню виробництва продукції у натуральному вимірі, а відповідно і погіршенню ефективності використання оборотного капіталу (період оборотності оборотного капіталу збільшився на 23,5% або на 41 день).

Нерівномірні темпи зростання ціни на виготовлену продукцію та необхідну сировину для виробництва продукції призвели до значного скорочення отриманого чистого прибутку на підприємстві, який за період дослідження скоротився на 98,3% і станом на 2021 рік склав лише 712,4 тис. грн. Такі результати фінансово-економічної діяльності підприємства вплинули на критерій ефективності використання активів – рентабельність активів, яка у 2021 році втратила свої позиції на 21,3 відсоткових пункти.

2.2. Діагностика управління грошовими потоками на підприємстві

Грошові потоки підприємства є основою стабільної діяльності підприємств. Від управління ними залежить платоспроможність та кредитоспроможність підприємства, можливість розвитку діяльності підприємства, впровадження інноваційних технологій в діяльність підприємства, можливість систематичного оновлення матеріально-технічної бази підприємства, його конкурентоспроможність на ринку, ризики господарської діяльності тощо. Виходячи з цього, ми можемо стверджувати,

що саме досконале управління грошовими потоками підприємства, їх наявність в необхідній кількості та в необхідний період часу, дозволяють підприємствам вести стабільну господарську діяльність протягом довготривалого періоду часу в будь-яких економічних та політичних ситуаціях в нашій країні. Отже, процес управління грошовими потоками є одним із важливих напрямів діяльності суб'єкта господарювання.

Діагностика оцінки ефективності управління грошовими потоками передбачає проведення вертикального й горизонтального аналізу грошових потоків за усіма видами діяльності підприємства (операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю), визначення його ліквідності та платоспроможності, встановлення рівня фінансової стійкості та незалежності на підставі порівняння наявності власного та залученого капіталу тощо.

Для розуміння руху грошових коштів на підприємстві, провидимо горизонтальний їх аналіз з метою визначення основних напрямів і розмірів вкладення грошових коштів в динаміці та ефективності цих вкладень. Всю інформацію наведемо у таблиці 2.5.

Аналіз грошових потоків підприємства доводить, що воно займається операційною, фінансовою, та інвестиційною діяльністю, з яких прибутковою останні два роки є лише операційна діяльність. Це дає підстави стверджувати, що у підприємства є певні проблеми з процесом ведення господарської діяльності та управлінням грошовими потоками.

Аналіз процесу управління грошовими потоками підприємства передбачає також дослідження його ліквідності активів та встановлення платоспроможності підприємства. Адже, ця група показників побудована за принципом порівняння між собою, як загальної суми поточних активів підприємства, так і в розрізі окремих їх складових частин, з поточними зобов'язаннями підприємства. Особлива увага в цій групі показників приділяється таким показникам як коефіцієнти загальної, проміжної та абсолютної ліквідності, які дозволяють встановити можливість підприємства, як терміново сплачувати свої борги за поточними зобов'язаннями, так і

взагалі сплачувати свої борги. Це можливо лише при ефективному управлінні грошовими потоками підприємства.

Таблиця 2.5

Горизонтальний аналіз грошових потоків підприємства, тис. грн.

Показники	2019	2020	2021	2021 +/- до 2019
Дохід від операційної діяльності	218108,8	204761,7	214973,7	-3135,10
Витрати операційної діяльності	183211,4	196571,2	197775,8	14564,41
<i>Чистий прибуток операційної діяльності</i>	<i>34897,4</i>	<i>8190,5</i>	<i>17197,9</i>	<i>-17699,51</i>
Дохід від інвестиційної діяльності	34897,4	10238,1	17197,9	-17699,51
Витрати, пов'язані з інвестиційною діяльністю	76338,1	14333,3	21497,4	-54840,71
<i>Чистий прибуток (або збиток) від інвестиційної діяльності</i>	<i>-41440,7</i>	<i>-4095,2</i>	<i>-4299,5</i>	<i>37141,20</i>
Дохід фінансової діяльності	104692,2	118761,8	139732,9	35040,68
Витрати, пов'язані з фінансовою діяльністю	95798,4	122475,4	151918,9	56120,57
<i>Чистий прибуток від фінансової діяльності</i>	<i>8893,9</i>	<i>-3713,6</i>	<i>-12186,0</i>	<i>-21079,89</i>
Залишок коштів на кінець звітного року	2350,6	381,6	712,4	-1638,20

Немаловажним показником цієї групи є коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів, який свідчить про позитивну або негативну тенденцію діяльності підприємства і рух грошових коштів. Якщо величина грошових коштів та поточних фінансових інвестицій зростає у загальній сумі робочого функціонуючого капіталу, то відповідна тенденція на підприємстві прослідковується.

Розглянемо показники ліквідності й платоспроможності підприємства у таблиці 2.6.

Показники ліквідності і платоспроможності підприємства

Показник	2017	2018	2019	2020	2021	2021 «+»; «- « до 2017
Коефіцієнт покриття	9,82	11,7	2,35	1,32	2,73	-7,09
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,27	9,02	2,02	1,12	1,93	-0,34
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,18	0,39	0,03	0,008	0,07	-0,11
Коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів	0,03	0,02	0,02	0,001	0,02	-0,01
Питома вага оборотних коштів в активах	0,6	0,59	0,67	0,47	0,68	0,08
Питома вага запасів в поточних активах	0,49	0,43	0,57	0,42	0,56	0,07

Показники ліквідності активів підприємства засвідчують, що протягом періоду дослідження воно мало можливість своїми поточними активами перекривати свої поточні зобов'язання. Проте, слід відмітити, що коефіцієнт покриття мав значні коливання і в цілому негативну тенденцію до його скорочення. Так, у 2021 році в порівнянні з 2017 роком даний показник знизився на 7,09 і склав у 2021 році 2,73. Подальший аналіз показників ліквідності доводить, що коефіцієнт швидкої ліквідності протягом 2017-2021 років перевищував одиницю при нормативі цього показника на рівні 0,6-0,8, що свідчить про можливість підприємства покривати свої поточні зобов'язання частиною поточних активів, яка складається з грошових коштів та їх еквівалентів і дебіторської заборгованості. Але відомо, що даний показник завжди потрібно розглядати у поєднанні з коефіцієнтом абсолютної ліквідності, так як відповідне покриття заборгованості більшою частиною

може здійснюватися за допомогою дебіторської заборгованості. Адже відомо, що зростання на підприємстві дебіторської заборгованості не може позитивно впливати на його платоспроможність. Тому і розглядається коефіцієнт проміжної ліквідності не окремо, а у поєднанні з коефіцієнтом абсолютної ліквідності, який засвідчує певні проблеми з терміною платоспроможністю підприємства за своїми боргами, оскільки даний показник не відповідає нормативу (норматив коефіцієнта абсолютної ліквідності знаходиться на рівні 0,2 або 20% грошового запасу для можливості термінової сплати своїх зобов'язань на вимогу агентів). Так, коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2021 році проти 2017 року знизився на 0,11 позицій і склав у 2021 році 0,07. Проте, незважаючи на погіршення цього показника у 2021 році проти 2017 року, в нього прослідковується незначна тенденція до покращення.

Велике значення для ефективної діяльності підприємств та збалансованого руху його грошових потоків має показник маневреності власних оборотних коштів, який визначає питому вагу грошових коштів підприємства у загальній сумі абсолютно ліквідних активів. Зростання цього показника є позитивною тенденцією результатів діяльності підприємства. Аналіз цього показника доводить, що протягом періоду дослідження в середньому він знаходився на рівні 0,2, але у звітному періоді по відношенню до базового періоду скоротився на 0,01 пункт.

Ефективність управління грошовими потоками товаровиробника полягає і у тому, щоб на підприємстві на його складах знаходилась не значна кількість запасів. Адже, збільшення запасів підприємства сприяє зниженню його платоспроможності. Тому, кожен керівник підприємства повинен чітко розуміти розмір стратегічного запасу сировини і повинен намагатись не перевищувати його. Дослідження ж цього напрямлення на підприємстві свідчать про зростання запасів на підприємстві, що відповідно має негативний вплив на збалансованість грошових потоків підприємства. Так, питома вага запасів в поточних активах у 2021 році проти 2017 року

збільшилась на 0,07 пунктів і склала станом на 2021 рік 0,56, що свідчить про те, що більша половина поточних активів підприємства складається саме з його запасів. З однієї сторони це може бути позитивним моментом для підприємства в умовах високої інфляції і швидкого зростання цін на сировину. З іншої сторони – це негативно впливає на збалансованість грошових потоків підприємства та його платоспроможність.

Таким чином, підводячи загальний підсумок за результатами проведеного аналізу, можемо стверджувати, що підприємство в цілому платоспроможне, хоча і має певні проблеми з абсолютною ліквідністю та збалансованістю грошових потоків за рахунок перевищення питомої ваги запасів на підприємстві у загальній сумі його поточних активів та зростаючою величиною дебіторської заборгованості.

Фінансова незалежність та стабільність діяльності підприємства залежить від численної групи чинників і впливає на загальні результати діяльності підприємства. В свою чергу вона залежить від того наскільки підприємство може збалансувати свої грошові потоки. Чим краще вони збалансовані, тим менше у підприємства боргових зобов'язань і більша сума власного капіталу, що приводить до фінансової стабільності та незалежності підприємства, підвищенню його платоспроможності та зниженню ризиків банкрутства.

Основні показники, що свідчать про фінансову незалежність підприємства наведені у таблиці 2.7. Всі вони будуються за принципом порівняння у різних варіаціях власного та залученого капіталу, що дозволяє більш детально проаналізувати господарську діяльність підприємства та знайти вузькі, проблемні місця з метою їх усунення в процесі управління грошовими потоками у майбутньому.

Показники фінансової незалежності підприємства свідчать, що незважаючи на тенденцію до погіршення ситуації, воно залишається фінансово стабільним та незалежним, оскільки питома вага позикових коштів підприємства в загальній сумі балансу підприємства складає менше ніж 50%

(у 2021 році їх питома вага склала 40,0%, що у два рази більше ніж у 2017 році).

Таблиця 2.7

Показники фінансової незалежності підприємства та структури його капіталу

Показник	2017	2018	2019	2020	2021	2021 у % та «+»; «-» до 2017
Коефіцієнт незалежності	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6	-0,2
Коефіцієнт загальної заборгованості	0,2	0,3	0,4	0,4	0,4	0,2
Коефіцієнт фінансової залежності	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5	0,1
Коефіцієнт фінансової стабільності (стійкості)	2,1	2,2	2,2	2,4	2,3	0,2
Коефіцієнт фінансового ризику	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,1
Коефіцієнт залежності від довгострокових зобов'язань	0,08	0,07	0,05	0,08	0,09	0,01
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,65	0,67	0,68	0,59	0,64	-0,01
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,07	0,07	0,06	0,09	0,09	0,02
Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,22	0,65	0,15	0,16	0,21	-0,01
Коефіцієнт інвестування	4,51	3,36	2,94	2,80	2,41	-2,1
Власний капітал, тис. грн	119535,3	123947,6	127463,5	130047,2	154568,4	129,3
Поточні зобов'язання, тис. грн.	43201,2	51314,0	58361,0	61387,0	82602,4	в 1,9 рази
Довгострокові пасиви, тис. грн.	11923,5	12043,4	13726,4	15623,7	19264,3	в 1,6 рази

Подальший аналіз доводить, що питома вага довгострокових зобов'язань приватного підприємства в загальній сумі власного капіталу

складає незначну частку (лише 9,0%), що свідчить про не суттєву залежність підприємства від довгострокового капіталу. Що ж стосується власних оборотних засобів у загальній сумі власного капіталу, то їх питома вага протягом періоду дослідження складає від 60 до 68%, що дозволяє маневрувати власними коштами підприємства.

Таким чином, фінансова стабільність діяльності підприємства дозволяє йому залишатись конкурентоспроможним та платоспроможним на ринку поряд з іншими суб'єктами господарювання.

Фінансова стабільність діяльності підприємства досягається завдяки позитивним результатам ділової його активності, а активність залежить від досконалого та ефективного управління грошовими потоками виробника. Саме позитивні результати ділової активності підприємства дозволяють йому залишатись конкурентоспроможним, здійснювати розширення асортименту продукції та виходити на нові ринку реалізації продукції. Результати аналізу ділової активності підприємства наведені у таблиці 2.8.

Дослідження показників ділової активності підприємства доводять, що протягом періоду дослідження підприємство покращило процес управління грошовими потоками, оскільки коефіцієнти дебіторської й кредиторської заборгованостей на підприємстві мали тенденцію до скорочення і станом на 2021 рік практично зрівнялись між собою. До того ж період оборненості дебіторської заборгованості на підприємстві нижчий за період оборненості кредиторської заборгованості. Це свідчить про те, що за рахунок своєчасного надходження дебіторської заборгованості воно може практично повністю погасити свої борги по кредиторській заборгованості. Проте, збільшення загального періоду оборненості, як дебіторської, так і кредиторської заборгованостей негативно впливає на процес господарської діяльності підприємства. Адже, загальний фінансовий цикл за період дослідження збільшився практично на 76 днів, що свідчить про скорочення кількості раз обертання однієї грошової одиниці протягом року.

Показники ділової активності підприємства

Показник	2017	2018	2019	2020	2021	2021 у % та «+»; «-» до 2017
Коефіцієнт трансформації капіталу	0,97	0,93	0,87	0,80	0,73	-0,24
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	3,90	3,82	2,44	2,19	2,08	-1,82
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	5,32	7,13	3,14	2,17	2,09	-3,23
Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	4,03	3,72	2,57	1,89	1,92	-2,11
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,01	0,98	0,81	0,87	0,93	-0,08
Коефіцієнт оборотності основних засобів	3,24	2,89	2,23	2,21	1,97	-1,27
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	2,1	1,94	2,0	1,8	1,7	-0,4
Тривалість обороту оборотних засобів (у днях)	173,8	188,1	183	202,7	214,7	1,24
Період обороту дебіторської заборгованості (К1), дні	93,6	95,5	149,6	166,7	175,5	81,9
Період обороту запасів (К2), дні	90,6	98,1	142,0	193,1	190,1	99,5
Період обороту кредиторської заборгованості (К3), дні	68,6	51,2	116,2	168,2	174,6	106,0
Фінансовий цикл (К1 + К2 – К3), дні	115,6	142,5	175,4	191,6	190,9	75,4

Таким чином, дослідження щодо управління грошовими потоками підприємства доводять, що за період аналізу підприємству вдалося досягти певного покращення в збалансованості грошових потоків підприємства. В той же час, загальні показники господарської його діяльності свідчать про певні проблеми на підприємстві. Так, період фінансового циклу на підприємстві збільшився на 76 днів, рентабельність активів підприємства знизилась на 21,3 відсоткових пункти, а нестача вільних коштів на

підприємстві (за рахунок їх скорочення) погіршує процес оновлення матеріально-технічної бази підприємства в частині основних фондів.

Виходячи з вище наведеного аналізу, підприємству пропонується впровадити у процес своєї господарської діяльності інвестиційний проєкт з виробництва продукції, яка б дозволяла виробнику отримувати регулярні додаткові кошти шляхом реалізації цієї продукції. Це дозволить на підприємстві скоротити фінансовий цикл та збалансувати грошові надходження протягом року.

Висновки до другого розділу

1. Дослідження щодо організаційно-економічної діяльності підприємства доводять, що воно є середнім за розміром, займається різноманітними видами економічної діяльності (від виробництва продукції галузі рослинництва до оптової торгівлі металами, паливом тощо), має у наявності офісне приміщення, парк вантажних автомобілів та складські приміщення, володіє 7750 га сільськогосподарських угідь.

2. За період дослідження підприємство намагалось раціонально та ефективно використовувати весь наявний виробничий потенціал. Проте погіршення стану матеріально-технічної бази в частині оновлення основних фондів сприяло скороченню виробництва продукції у натуральному вимірі, а відповідно і погіршенню ефективності використання оборотного капіталу (період оборотності оборотного капіталу збільшився на 23,5% або на 41 день).

3. Нерівномірні темпи зростання ціни на виготовлену продукцію та необхідну сировину для виробництва продукції призвели до значного скорочення отриманого чистого прибутку на підприємстві, який за період дослідження скоротився на 98,3% і станом на 2021 рік склав лише 712,4 тис.

грн. Такі результати фінансово-економічної діяльності підприємства вплинули на критерій ефективності використання активів – рентабельність активів, яка у 2021 році втратила свої позиції на 21,3 відсоткових пункти.

4. Горизонтальний аналіз руху грошових потоків підприємства довів, що воно займається операційною, фінансовою та інвестиційною діяльністю, з яких прибутковою. останні два роки, є лише операційна діяльність. Це дає підстави стверджувати, що у підприємства є певні проблеми з процесом ведення господарської діяльності та управлінням грошовими потоками.

5. Аналіз ліквідності активів та платоспроможності підприємства довів, що воно платоспроможне, хоча і має певні проблеми з абсолютною ліквідністю та збалансованістю грошових потоків за рахунок перевищення питомої ваги запасів на підприємстві у загальній сумі його поточних активів та зростаючою величиною дебіторської заборгованості.

6. Показники фінансової незалежності підприємства засвідчили, що незважаючи на тенденцію до погіршення ситуації, воно залишається фінансово стабільним та незалежним, оскільки питома вага позикових коштів підприємства в загальній сумі балансу підприємства складає менше ніж 50% (у 2021 році їх питома вага склала 40,0%, що у два рази більше ніж у 2017 році), а питома вага довгострокових зобов'язань підприємства в загальній сумі власного капіталу складає незначну кількість (лише 9,0%), що свідчить про не суттєву залежність підприємства від довгострокового капіталу. Що ж стосується власних оборотних засобів у загальній сумі власного капіталу, то їх питома вага протягом періоду дослідження складає від 60 до 68%, що дозволяє маневрувати власними коштами підприємства.

7. Дослідження показників ділової активності підприємства доводять, що протягом періоду дослідження підприємство покращило процес управління грошовими потоками, оскільки коефіцієнти дебіторської та кредиторської заборгованостей на підприємстві мали тенденцію до скорочення і станом на 2021 рік практично зрівнялись між собою. До того ж, період оборненості дебіторської заборгованості на підприємстві нижчий за

період оборненості кредиторської заборгованості. Це свідчить про те, що за рахунок своєчасного надходження дебіторської заборгованості воно може практично повністю погасити свої борги по кредиторській заборгованості. Проте, збільшення загального періоду оборненості, як дебіторської, так і кредиторської заборгованостей негативно впливає на процес господарської діяльності підприємства. Адже, загальний фінансовий цикл за період дослідження збільшився практично на 76 днів, що свідчить про скорочення кількості раз обертання однієї грошової одиниці протягом року.

РОЗДІЛ 3. ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ПОКРАЩЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Виробничий план впровадження інвестиційного проєкту

Відновлення країни, навіть в умовах воєнного стану, вимагає від уряду забезпечення населення необхідними будівельними матеріалами для будівництва зруйнованого житла. І в цьому йому можуть допомогти люди, які мають підприємницький хист. Адже, в сучасних умовах велика кількість підприємств зруйнована або змінили своє місце розташування. Не всю матеріальну базу підприємств вдалося вивезти з зони бойових дій. Велика частина підприємств залишилась, поки що, на окупованій території. Частина підприємств викрали і вивезли за межі країни разом з обладнанням. Тому, в сучасних умовах підприємці разом з урядом країни повинні допомогти відновленню зруйнованої країни. До того ж, обґрунтовані інвестиційні проєкти мають можливість отримати пільговий кредит на придбання необхідного обладнання.

Виходячи з вище наведеного, підприємству пропонується впровадити інвестиційний проєкт з виробництва газобетону, який так необхідний для відновлення зруйнованих будівель населення та підприємств.

Дослідження щодо виробництва газобетону в нашій країні довели, що частина підприємств, які займались даним виробництвом, або зруйновані, або залишились на окупованій території. Інша частина підприємств, які продовжують займатися виробництвом газобетону у великих масштабах знаходиться в західній частині нашої країни. Крім того, навіть те виробництво, яке розташоване в центральній та східній частині країни немає всього асортименту та кількості необхідної продукції. А процес доставки продукції, який пов'язаний з логістикою, з однієї частини країни в іншу,

значно здорожують її в ціні. Адже, ціни на паливе в країні значно підвищились. До того ж, дане виробництво надає можливості підприємствам отримувати додаткові кошти, завдяки якими вони можуть відновити або покращити результати своєї фінансової діяльності.

Основним конкурентом з виробництва газобетону є ТОВ "ЮДК", яке розташоване у місті Дніпро. Проте, їх асортимент продукції направлений на виробництво газобетону марки D400 та D500. Ми ж рекомендуємо спеціалізуватись на виробництві газобетону марки D300 та додатково виготовляти продукцію за окремими замовленнями. Це надає можливості виокремити свій ринок споживачів продукції.

Основними будівельними матеріалами, що використовуються в сучасних умовах є: цегла, пінобетон та газобетон. Розглянемо по черзі їх відмінності, переваги та недоліки.

Цегла – це той вид будівельного матеріалу, який найчастіше застосовувався в будівництві. Зараз її застосування під час проведення будівельних робіт вже значно скоротилось у зв'язку появою новітніх будівельних матеріалів, таких як пінобетон або газобетон. Проте, різноманітність цегли за своїми властивостями доволі розширилась, що дозволяє їй залишатися одним з основних будівельних матеріалів. В залежності від сировини, яка використовується для виготовлення цегли, вона поділяється на керамічну та силікатну цеглу. В основі виробництва керамічної цегли лежить глина в різних її варіаціях, а в основі силікатної цегли – кварцовий пісок та вапно. В залежності від сировини та процесу виготовлення цегли вона може застосовуватись для будівництва будь-яких будівель. Проте, у цегли є свої недоліки. По-перше, процес будівництва з цегли є доволі трудозатратним. По-друге, щільність вмісту в цеглі піску або глини (в залежності від її різновиду) доволі висока, що підвищує її вплив на фундамент будівлі. По-третє, в наших природно-кліматичних умовах для зберігання тепла у будівлях необхідно робити кладку стін в 1,5 або 2,0 цеглини, що значно здорожує вартість будівництва.

Пінобетон та газобетон – це два новітніх види будівельних матеріалів, які зараз широко застосовуються у будівництві і в основі виготовлення яких лежить процес, що дозволяє створювати пористість матеріалу, що значно робить їх легшими за цеглу (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Склад і вид газобетон

Основними перевагами цих матеріалів перед цеглою є те, що: по-перше, вони значно легші і, відповідно, менше впливають на фундамент будівлі; по-друге, технологія їх виготовлення дозволяє значно здешевити будівництво; по-третє, їх використання дозволяє скоротити трудозатрати під час будівництва, оскільки їх розміри значно більші, ніж цегли.

Тепер розглянемо основні відмінності, переваги та недоліки між пінобетоном та газобетоном (таблиця 3.1).

Отже, підсумовуючи порівняльний аналіз технічних характеристик пінобетону та газобетону дозволяє зробити висновок, що незважаючи на більш легшу технологію виробництва пінобетону та нижчу його ціну, технічні характеристики газобетону значно перемагають.

Таблиця 3.1

Основні відмінності між газобетоном та пінобетоном

Характеристика	Пінобетон	Газобетон
Виробництво	Технологія виробництва пінобетону значно легша, ніж газобетону. Проте, саме цей фактор підвищує ризики купити не якісний вид продукції.	Технологія виробництва газобетону значно складніша ніж пінобетону. Вимагає дотримання суворої технології виробництва. Потребує надійного обладнання, що здорожує його для споживача.
Сировина	Для виробництва пінобетону можуть використовуватись відходи промисловості, а у якості піноутворювача використовуються різні хімічні речовини, що можуть негативно впливати на екологію та здоров'я людини.	Для виробництва газобетону використовується тільки екологічно чистий вид сировини.
Водопоглинання	У пінобетону водопоглинання значно менше, ніж у газобетону. Проте, це негативно впливає на процес «дихання» стін.	Газобетон дозволяє вільно дихати стінам приміщення, але в залежності від його щільності процес водопоглинання може бути більшим за пінобетон.
Теплопровідність	Вища величина теплопровідності в пінобетоні ніж в газобетоні сприяє меншій його теплоізоляції будівель.	Газобетон забезпечує більшу теплоізоляцію будівлі ніж пінобетон.
Міцність	Завдяки більшій пористості пінобетону він є більш крихким, що сприяє більшій усадці будівель ніж з газобетону	Завдяки вищій міцності газобетону його легше транспортувати
Ціна	Ціна, як правило, на 25% дешевше ніж газобетон	Газобетон дорожчий ніж пінобетон
Горіння	Пінобетон – це вогнетривкий матеріал	Завдяки пористості газобетону він не піддається жеврінню і займанню
Застосування	Пінобетон рекомендується застосовувати для перегородок в домі та для будівництва гаражів або лазень	Газобетон, на відміну від пінобетону, можна використовувати для несучих стін

Джерело: [5]

Виробництво газобетону може здійснюватися за двома відмінними між собою технологіями, що дозволяє виділити два види газобетону – це автоклавний та безавтоклавний газобетон.

Розглянемо основні відмінності цих видів газобетону за допомогою даних таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Відмінності автоклавного та безавтоклавного газобетону

Характеристика	Автоклавний газобетон	Безавтоклавний газобетон
Затвердіння	Завдяки високому тиску та температурі обробки газобетону в автоклаві період отримання готового продукту зводиться до 24 годин.	Готовий продукт можна отримати тільки через 28 днів після повного його висихання в природних умовах.
Міцність та щільність	Завдяки обробці в автоклаві даний газобетон є більш міцнішим, що дозволяє його використовувати для будівництва не великих багатопверхових будинків.	Більш крихкий, менша його щільність, що впливає на теплоізоляцію приміщення та сфери застосування у будівництві
Довговічність	Будівлі, що будуються з автоклавного газобетону, можуть стояти до 200 років	Безавтоклавний газобетон не довговічний, на відміну від автоклавного. Його довговічність складає біля 50 років.
Складність виробництва	Автоклавний газобетон можна виготовляти тільки в промислових умовах.	Безавтоклавний газобетон можна виготовляти і в домашніх умовах, але його якість значно нижча, а період виготовлення менший.

Джерело: сформовано автором

Отже, переглянувши технічні та технологічні відмінності автоклавного та безавтоклавного газобетону можна стверджувати, що завдяки якісним характеристикам та сферам застосування у будівництві, більшим попитом буде користуватись саме автоклавний газобетон. Тому, саме його виробництво ми пропонуємо впровадити в господарську діяльність підприємства.

В залежності від технології виробництва автоклавного газобетону, він може поділятись на теплоізоляційний, конструкційний та тепло конструкційний. Така класифікація газобетону пов'язана з його можливістю утримання тепла в домівках та міцністю, яка важлива під час будівлі високо поверхових будівель. Найбільшим попитом користується саме тепло конструкційний газобетон, оскільки йому властиві обидві ознаки.

В залежності від щільності газобетону його поділяють на декілька марок, а саме: D300, D400, D500.....D1200. Властивості, сировина та її пропорції для виготовлення, а також сфера застосування в будівництві кожної з марок різняться між собою. В природно-кліматичних умовах нашої країни найбільшим попитом користуються марки D300, D400, D500 (рис. 3.2).

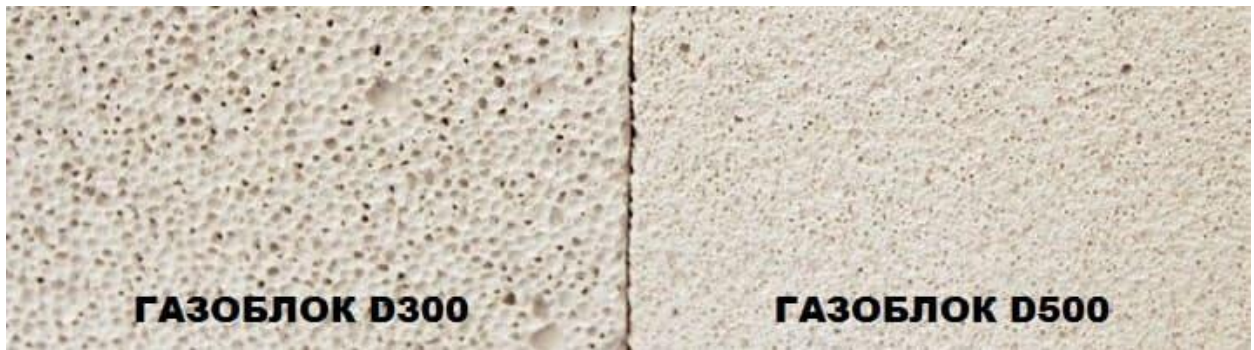

Рис. 3.2. Щільність газоблоків марки D300 та D500

Розміри бульбашок в газобетоні впливають на його крихкість та можливість зберігати тепло в будівлях. Чим більші бульбашки, тим більше газобетон зберігає тепло в будівлі завдяки тому, що потрапляючи в середину бульбашок повітря більш повільно нагрівається, тим самим затримуючи тепло в середині будівлі. Проте, чим більші бульбашки, тим більш крихким є газобетон. Отже, в залежності від мети використання газоблоків, кожен споживач обирає для себе самостійно газобетон відповідної марки враховуючи усі його переваги та недоліки. Найбільшим попитом користується газобетон марки D300, який можна використовувати для побудови будівель в три поверхи. До того ж, його вплив на фундамент є найменшим, а теплоізоляція – найвищою.

Виробництво газобетону гарної якості можливе тільки в промислових умовах. Обладнання для його виробництва можна купувати окремо для кожного процесу, а потім його з'єднувати. Також можна купувати готове комплексне обладнання. Процес виробництва продукції за допомогою комплексного обладнання може бути напівавтоматизованим або повністю автоматизованим. Яке саме обладнання купувати підприємець вирішує

самостійно. Звісно, що автоматизована технологія виробництва продукції є більш досконалою, завдяки чому підприємство отримує більш якісний вид продукції та використовує у процесі виробництва меншу кількість працівників. Напівавтоматизоване обладнання також надає можливості виготовляти якісну продукції. Але в процесі виробництва використовується трохи більше працівників. Вартість напівавтоматизованого обладнання нижча ніж у автоматизованого, що може суттєво знизити витрати на виробництво продукції.

Виходячи з вище наведеної інформації, підприємству пропонується закупити напівавтоматизоване обладнання вартістю 1 200 000 грн. (рис.3.3). До складу запропонованої лінії виробництва газобетону входить: 1. Силос для формування цементу. 2. Силос, необхідний для мілкового заповнювача. 3. Шнековий транспортер для використання при виготовленні цементу та для заповнювачів. 4. Дозатор для сипких матеріалів. 5. Дозатор для води. 6. Дозатор алюмінієвої суспензії. 7. Швидкісний змішувач. 8. Роз'ємна форма. 9. Різальний комплекс. 10. Кран - балка. 11. Пропарювальна камера (або автоклав) [8].

Рис. 3.3. Лінія виробництва газобетону

Технологічний процес виробництва автоклавного газобетону наступний. Спочатку ретельно змішуються сухі компоненти такі як цемент та кварцовий пісок. Потім ці компоненти заливаються водою та гарно перемішуються. На наступному етапі окремо змішуються реагенти, завдяки реакції яких в газобетоні утворюються бульбашки, і добавляються у вже перемішану суміш. У якості реагентів використовують негашене вапно та алюмінієву пудру. Основним компонентом, завдяки якому газобетон має меншу крихкість – це пластифікатор. За допомогою цього компонента газобетон має пластичні властивості і термін його використання значно збільшується. Тому, потрібно особливу увагу приділяти саме вибору якісного пластифікатора.

У різних виробників пропорції та склад сировини для виробництва газобетону можуть суттєво різнитися між собою. Але, саме від якісної сировини, її пропорцій та складу залежить якість готового продукту. Тому, дешевший газобетон на ринку – це ще не означає, що він володіє необхідними властивостями. Все залежить від технології виробництва, складу сировини та необхідного обладнання.

Наступним етапом виробництва газобетону є розливання його по металевих формах. Протягом 3-5 годин газобетон знаходиться в цих формах для завершення повної реакції. Металеві форми заливають наполовину у зв'язку з тим, що в процесі реакції ця суміш збільшується у своїх розмірах. Потім відбувається підрізка газобетону до необхідних розмірів. На завершальному етапі газобетон відправляють в автоклав, де його оброблюють під високим тиском та температурою, що робить газобетон більш міцним.

Таким чином, дослідивши сфери застосування газобетону, його переваги та недоліки, вивчивши технологію виробництва, здійснивши аналіз ринку виробництва газобетону та попит на нього, підприємству пропонується впровадити у процес господарської діяльності виробництво автоклавного газобетону марки D300 з використанням напівавтоматичного обладнання для

його виробництва. Крім того, підприємству пропонується здійснювати додаткові послуги, такі як виробництво газобетону на замовлення різних марок та розмірів, що суттєво збільшить коло споживачів продукції даного підприємства.

З метою обґрунтування наданої пропозиції, спочатку проведемо дослідження щодо витрат на виробництво газобетону, після чого з'ясуємо показники економічної ефективності доцільності впровадження інвестиційного проекту.

Основними матеріальними статтями витрат при виробництві газобетону будуть витрати, що пов'язані з закупкою сировини. Для виробництва 1 м^3 газобетону марки D300 необхідна сировина в наступних пропорціях:

- Цемент – 280 кг;
- Кварцовий пісок – 230 кг;
- Негашене вапно – 4 кг;
- Алюмінієва пудра – 500 гр. або 0,5 кг;
- Пластифікатор (Парцем 10) – 10 мл або 0,01 л.;
- Вода – 100 літрів.

Враховуючи технологію виробництва газобетону та потужності запропонованого обладнання, підприємство протягом доби може виготовляти 100 м^3 автоклавного газобетону. Період роботи підприємства протягом місяця складає 24 доби.

Отже, для виробництва автоклавного газобетону протягом року в обсязі 100 м^3 на добу, а протягом року в обсязі $28800,0 \text{ м}^3$ ($100 * 24 * 12$), підприємству знадобиться закупити сировину в наступній кількості:

- Цемент – $280 \text{ кг} * 100 \text{ м}^3 * 24 \text{ доби} * 12 \text{ місяців} = 8\,064\,000 \text{ кг}$;
- Кварцовий пісок – $230 \text{ кг} * 100 \text{ м}^3 * 24 \text{ доби} * 12 \text{ місяців} = 6\,624\,000 \text{ кг}$;
- Негашене вапно – $4 \text{ кг} * 100 \text{ м}^3 * 24 \text{ доби} * 12 \text{ місяців} = 115\,200 \text{ кг}$;
- Алюмінієва пудра – $0,5 \text{ кг} * 100 \text{ м}^3 * 24 \text{ доби} * 12 \text{ місяців} = 14\,400 \text{ кг}$;
- Пластифікатор (Парцем 10) – $0,01 \text{ л.} * 100 \text{ м}^3 * 24 \text{ доби} * 12 \text{ місяців} = 288 \text{ літрів}$;

- Вода – $100 \text{ літрів} * 100 \text{ м}^3 * 24 \text{ доби} * 12 \text{ місяців} = 2\,880\,000 \text{ літрів}$.

Дослідивши ринок реалізації зазначених вище видів сировини, було встановлено, що:

- Середня ціна 1 тони цементу складає 3560 грн. Відповідно 1 кг - 3,56 грн. [7];
- Середня ціна 1 тони кварцового піску – 850 грн (1 кг = 0,85 грн) [14];
- Середня ціна 1 тони негашеного вапна – 9000 грн. (1 кг = 9,0 грн) [4];
- Середня ціна 1 тони алюмінієвої пудри – 300 000 грн. (1 кг = 300 грн) [2];
- Середня ціна 1 літру пластифікатора (Парцем 10) – 41 грн. [15; 16];
- Вартість 1 м^3 води (водопостачання) – 13,42 грн.

Таким чином, сума витрат на закупівлю сировини для виробництва автоклавного газобетону протягом року складе 78 356 448 грн., а саме:

- Цемент – $8\,064\,000 \text{ кг} * 3,56 \text{ грн} = 28\,707\,840,0 \text{ грн}$;
- Кварцовий пісок – $6\,624\,000 \text{ кг} * 0,85 \text{ грн.} = 5\,630\,400,0 \text{ грн.}$;
- Негашене вапно – $115\,200 \text{ кг} * 9,0 \text{ грн} = 1\,036\,800,0 \text{ грн.}$;
- Алюмінієва пудра – $14\,400 \text{ кг} * 300 \text{ грн.} = 4\,320\,000,0$;
- Пластифікатор (Парцем 10) – $288 \text{ літрів} * 41 \text{ грн.} = 11\,808,0 \text{ грн.}$;
- Вода – $2\,880\,000 \text{ літрів} * 13,42 \text{ грн.} = 38\,649\,600,0 \text{ грн.}$

Для економії витрат і раціонального використання грошових коштів на підприємстві, керівництву пропонується закуповувати сировину із запасом тільки на три місяці.

Виробництво продукції не можливе без використання електроенергії. З урахуванням технічних характеристик запропонованого обладнання та технології виробництва автоклавного газобетону, підприємство у процесі виробництва продукції буде використовувати біля 300 кВт за добу або 86400,0 кВт протягом року ($300 * 24 * 12 = 86400,0$). Вартість 1 кВт складає 1,44 грн. Відповідно витрати на використання електроенергії протягом року складуть 124416,0 грн. ($86400,0 * 1,44$).

У процесі виробництва продукції все обладнання зношується, тобто втрачає свою первинну вартість. Для відновлення основних фондів, що використовуються у виробничій діяльності, підприємствам необхідно нараховувати амортизацію. Законодавством не встановлена вимога, за яким саме методом підприємства повинні здійснювати нарахування амортизації. Проте, найчастіше використовується саме прямолінійний метод нарахувань.

$$A_p = VA : T, \quad (3.1)$$

де, VA — вартість, яка амортизується;

T — очікуваний термін корисного використання основного засобу [1].

Згідно вище наведеної формули, витрат на закупівлю необхідного обладнання та корисного терміну використання заявленого обладнання (10 років), підприємство повинно щорічно нараховувати амортизацію у сумі 120000,0 грн. (1200000,0 грн.*10 років). Наступні витрати, які підприємство буде нести під час виробництва газобетону – це витрати, що пов'язані з використанням трудових ресурсів. Для процесу виробництва підприємству буде необхідно найняти п'ять працівників, що будуть обслуговувати сам процес (із заробітною платою у 8000,0 грн на місяць), двох водіїв із місячною заробітною платою у 8000,0 грн. та одного менеджера, який буде управляти процесом виробництва із місячною заробітною платою у 10000,0 грн. Таким чином, загальна сума витрат при використанні трудових ресурсів у процесі виробництва газобетону протягом місяця (з урахуванням щомісячних нарахувань ЄСВ у розмірі 22,0%) складе 80520,0 грн. $\{[(8000,0 * 7) + (10000 * 1)] * 1,22\}$. А протягом року – 966240,0 грн. (80520,0*12 місяців).

Для отримання споживачем замовленої продукції, її потрібно щоденно доставляти до місця призначення. Для цього підприємству пропонується використовувати два вантажних автомобіля (у підприємства в наявності вони є) з щоденним пробігом до 600 км на добу. Норма витрат палива на пробіг в 100 км (за технічними характеристиками автомобілів) складає 14 літрів. Отже, загальна сума необхідного палива протягом року для двох вантажних автомобілів складе 84 літри на добу (600/100*14) або 24192 літри на рік

(84,0*24*12). Середня вартість 1 літра бензину марки А-95 складає 50,0 грн за літр. Таким чином, загальна сума витрат на транспортування замовленої продукції протягом року буде складати 1 209 600,0 грн (24192,0*50,0).

Процес виробництва будь-якого виду продукції передбачає можливість виникнення інших витрат. Як правило, їх розмір може складати від 1 до 10%. В інвестиційному проєкті, що пропонується досліджуваному підприємству розмір інших витрат запланований у розмірі 1,0% від загальної суми витрат на виробництво продукції або 807767,0 грн. Для наочного уявлення загальної суми витрат при виробництві автоклавного газобетону та окремих його статей, зведемо усі розрахунки в таблицю 3.3.

Таблиця 3.3

Витрати на виробництво автоклавного газобетону

Статті витрат	2023	2024	2025
Оплата праці	966240,0	966240,0	966240,0
Амортизація	120000,0	120000,0	120000,0
Цемент	28707840,0	28707840,0	28707840,0
Кварцовий пісок	5630400,0	5630400,0	5630400,0
Негашене вапно	1036800,0	1036800,0	1036800,0
Алюмінієва пудра	4320000,0	4320000,0	4320000,0
Пластифікатор	11808,0	11808,0	11808,0
Вода	38649600,0	38649600,0	38649600,0
Електроенергія	124416,0	124416,0	124416,0
Транспортні витрати	1209600,0	1209600,0	1209600,0
Інші витрати	807767,0	807767,0	807767,0
Всього	81584471,0	81584471,0	81584471,0

Наведені дані щодо розміру витрат на виробництво газобетону доводять, що найбільші витрати підприємство буде нести по двох статтях – це витрати на закупівлю цементу та на використання води.

3.2. Економічна ефективність впровадження інвестиційного проєкту

З метою покращення грошових потоків підприємства протягом року, йому пропонується впровадити у процес виробничої діяльності

інвестиційний проєкт з виробництва автоклавного газобетону. В сучасних умовах воєнного стану, руйнування житла та промислових підприємств, найбільшим попитом користуються саме будівельні матеріали. Газобетон є одним з найкращих будівельних матеріалів, оскільки він екологічно чистий, має високу теплоізоляцію, суттєво знижує тиск на фундамент будівель, скорочує витрати (як грошові, так і часові) на будівництво тощо.

Дослідження щодо виробництва газобетону довели, що частина підприємств, які займались виробництвом даного виду продукції знаходяться на окупованій території або зруйновані. Інша частина підприємств знаходиться у західній частині України, що суттєво здорожує ціну за 1 м³ за рахунок доставки. Основним конкурентом виступає ТОВ «ЮДК», яке розташоване у місті Дніпро. Проте, їх асортимент продукції направлений на виробництво газобетону марки D400 та D500. Ми ж рекомендуємо спеціалізуватись на виробництві газобетону марки D300 та додатково виготовляти продукцію за окремими замовленнями. Це надасть можливості виокремити свій ринок споживачів продукції.

Для впровадження інвестиційного проєкту підприємству необхідно закупити напівавтоматичне комплексне обладнання та сировину, найняти працівників для виробництва і облаштувати приміщення для виробництва продукції (у підприємства є склад, який можна використати для виробництва газобетону). Загальна сума, яка знадобиться для впровадження інвестиційного проєкту складає 11 126 712,0 грн. У підприємства відсутня така сума вільних грошей, тому пропонується взяти кредит під 25% річних терміном на два роки. Життєвий цикл проєкту 3 роки.

Для визначення доцільності впровадження інвестиційного проєкту необхідно порівняти майбутні доходи та витрати. Загальна сума витрат для виробництва автоклавного газобетону наведена у розділі 3.1.

Розмір очікуваного доходу визначався виходячи з середньої ціни та конкуренції на ринку будівельних матеріалів, попиту на продукцію і потужностей обладнання. Інформація щодо очікуваних надходжень після впровадження інвестиційного проєкту надана у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Обсяги виробництва та грошові надходження від реалізації газобетону

Показники	2023	2024	2025
Обсяги виробництва, м ³	28800,0	28800,0	28800,0
Ціна реалізації 1 м ³ , грн.	3400,0	3400,0	3400,0
Дохід від реалізації продукції, грн.	97 920 000,0	97 920 000,0	97 920 000,0

Відтак, загальна сума очікуваного доходу перекиває суму витрат на виробництво продукції. Проте, це ще не доводить доцільність впровадження інвестиційного проєкту. Адже підприємству потрібно вкласти певну суму грошей в його впровадження, взявши кредит у банку. Тому, необхідно скласти бюджет проєкту та визначити основні показники ефективності впровадження інвестиційного проєкту. Для складання бюджету проєкту спочатку необхідно визначити усі витрати на виробництво продукції, згрупувавши їх на прямі та не прямі витрати (таблиця 3.5).

Таблиця 3.5

Витрати операційної діяльності, грн.

Показники	2023	2024	2025	усього
Прямі матеріальні витрати	78480864,0	78480864,0	78480864,0	235442592,0
Прямі трудові витрати (оплата праці і соціальні відрахування)	966240,0	966240,0	966240,0	2898720,0
Разом прямі витрати	79447104,0	79447104,0	79447104,0	238341312,0
Операційні витрати - всього	2017367,0	2017367,0	2017367,0	6052101,1
у т.ч. адміністративні та інші витрати	807767,0	807767,0	807767,0	2423301,1
Амортизація	120000,0	120000,0	120000,0	360000,0
Всього витрат операційної діяльності	81584471,0	81584471,0	81584471,0	244753413,1

На підставі поданої інформації в таблицях 3.4. та 3.5, ми можемо скласти бюджет проєкту (таблиця 3.6).

Бюджет проекту, грн.

Статті доходів/витрат	2023	2024	2025
1. Кошти на початок проекту	11126712,0	19117207,0	27107701,9
2. Надходження від операційної діяльності	97920000,0	97920000,0	97920000,0
3. Разом наявні кошти (1+2)	109046712,0	117037207,0	125027701,9
4. Витрати по операційній діяльності	81584471,0	81584471,0	81584471,0
4а. Витрати по виплатах за кредит	8345034	8345034	0
5. Разом грошові виплати	89929505,0	89929505,0	81584471,0
6. Кошти на кінець року (3-5)	19117207,0	27107701,9	43443230,9
7. Грошовий потік по операційній діяльності (2-4)	16335529,0	16335529,0	16335529,0

Аналіз бюджету проекту дає можливість стверджувати, що дефіциту коштів на період реалізації проекту немає, що вказує на доцільність впровадження інвестиційного проекту.

На процес реалізації інвестиційних проектів суттєво впливає інфляція та інші чинники, які можуть змінювати очікувані грошові потоки. Для уникнення впливу цих чинників на показники доцільності впровадження інвестиційного проекту рекомендується здійснювати дисконтування грошових потоків за допомогою коефіцієнту дисконтування. Також слід врахувати, що підприємство бере кредит у банку терміном на два роки і по закінченню цього часу йому потрібно повернути кошти банку разом з відсотками. Отже, за допомогою таблиці 3.7 проведемо аналіз показників ефективності впровадження інвестиційного проекту.

Таблиця 3.7

Визначення показників ефективності проєкту

Показники	2023	2024	2025
Сума інвестицій, грн.	11126712,0		
Вигоди по проєкту, грн.	97920000,0	97920000,0	97920000,0
Поточні витрати по проєкту, грн.	81584471,0	81584471,0	81584471,0
Очікуваний прибуток, грн.	16335529,0	16335529,0	16335529,0
Відсотки по кредиту (25%) + тіло кредиту, грн.	8345034	8345034	0
Амортизація, грн.	120000,0	120000,0	120000,0
Коефіцієнт дисконтування (R=25%)	1	0,8	0,640
Чисті грошові потоки, грн.	8110495,0	8110495,0	16455529,0
Дисконтовані грошові потоки, грн.	8110495,0	6488396,0	10531538,5
Дисконтований грошовий потік з початку експлуатації проєкту, грн.	8110495,0	14598890,9	25130429,5
Дисконтовані вигоди, грн.	98040000,0	78432000,0	62745600,0
Дисконтовані витрати, грн.	89929505,0	71943604,0	52214061,5

Основними показниками, що засвідчують доцільність впровадження інвестиційного проєкту є його індикатори, а саме: чиста теперішня вартість, чиста теперішня вартість модифікована, рентабельність інвестицій, коефіцієнт вигод / витрат та строк окупності проєкту (таблиця 3.8).

Таблиця 3.8

Індикатори економічної ефективності проєкту

Показники	Значення
NPV	25130429,5
NPV _м	14003717,5
Рентабельність інвестицій, %	125,9
Коефіцієнт вигоди/витрати	1,12
Строк окупності проєкту, років	1,67

Аналіз індикаторів економічної ефективності інвестиційного проєкту засвідчує доцільність його впровадження, оскільки чиста модифікована вартість перевищує суму вкладених інвестицій, період окупності проєкту не перевищує його життєвий цикл (1,67 років), а рентабельність вкладених інвестицій перевищує 100% і складає 125,9%.

Впровадження інвестиційного проєкту завжди пов'язане з певним колом ризиків, як зовнішніх, так і внутрішніх. На доцільність реалізації проєкту може впливати не тільки інфляція, а і такі фактори як: зміна попиту на продукцію, збільшення конкурентів на ринку, зміна ціни на закупку сировини тощо. Тому, перед процесом реалізації інвестиційного проєкту завжди необхідно здійснити аналіз впливу певного кола чинників і засвідчитись щодо можливості їх уникнення і стабільності роботи підприємства. Використовуючи метод сценаріїв та метод визначення зони виробничої стійкості проведемо дослідження щодо точки беззбитковості інвестиційного проєкту за різними сценаріями та дізнаємось щодо ризиків впровадження інвестиційного проєкту.

Для цього використаємо наступну вихідну інформацію (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

Вихідна інформація для кількісної оцінки ризиків

Ймовірність сценарію	Автоклавний газобетон		
	Ціна за 1 м куб, грн.	Собівартість 1 м куб, грн.	Кількість реалізованої продукції, м куб.
0,5	3400,0	2832,79	28800,00
0,3	3400,0	3116,07	28800,00
0,2	3400,0	3399,35	28800,00
1	x	x	x

Ймовірність сценарію 0,2 означає, що витрати на одиницю продукції можуть збільшитись на 20% від першого варіанту сценарію або на 566,56 грн. за 1 м³, а на весь обсяг продукції – на 16316928,0 грн.

Оцінка ризиків проекту за методом аналізу сценаріїв надана у таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

Оцінка ризиків проекту за методом аналізу сценаріїв

Ймовірність сценарію	Автоклавний газобетон			Відхилення від можливого значення доходу
	МЗД	МЗДі	МЗДо	
0,5	16335528,96	8167764,48	10624615,99	6571555,28
0,3	8177081,86	2453124,56		
0,2	18634,75	3726,95		
Коефіцієнт варіації	0,62			

Оцінка ризиків проекту за методом визначення зони виробничої стійкості надана у таблиці 3.11.

Таблиця 3.11

Оцінка ризиків проекту за методом визначення зони виробничої стійкості

Ймовірність	Автоклавний газобетон		
	ТБВ	ЗВС,%	ЗВС ₀
0,50	1547,77	94,63	47,31
0,3	2934,67	89,81	26,94
0,2	28232,92	1,97	0,39
Очікуваний рівень зони виробничої стійкості	x	x	74,65

Аналіз інвестиційного проекту за методом визначення зони виробничої стійкості свідчить, що при ймовірному сценарії 0,2 (коли витрати на виробництво одиниці продукції збільшаться на 20,0%), точка беззбитковості інвестиційного проекту значно збільшиться і досягне 28232,92, що говорить

про високий рівень ризику для виробництва. Проте вона на 568 одиниць нижча від запланованого результату в інвестиційному проєкті.

Показники економічної ефективності виробництва надано у таблиці 3.12.

Таблиця 3.12

Показники економічної ефективності виробництва автоклавного газобетону

Показники	Автоклавний газобетон
Собівартість 1 м ³ , грн.	2832,79
Ціна реалізації 1 м ³ , грн.	3400,0
Прибуток на 1 м ³ , грн.	567,21
Рівень рентабельності, %	20,0

Показники економічної ефективності виробництва автоклавного газобетону засвідчують доцільність впровадження інвестиційного проєкту, оскільки виробництво даного матеріалу є прибутковим та рентабельним виробництвом (рівень рентабельності складає 20,0 %).

Висновки до третього розділу

1. З метою оптимізації грошових потоків підприємства протягом року, йому пропонується впровадити у процес виробничої діяльності інвестиційний проєкт виробництва автоклавного газобетону. В сучасних умовах воєнного стану, руйнування житла та промислових підприємств, найбільшим попитом користуються саме будівельні матеріали. Газобетон є одним з найкращих будівельних матеріалів, оскільки він екологічно чистий, має високу теплоізоляцію, суттєво знижує тиск на фундамент будівель, скорочує витрати (як грошові, так і часові) на будівництво тощо.

2. Дослідження щодо виробництва газобетону довели, що частина підприємств, які займались виробництвом даного виду продукції знаходяться на окупованій території або зруйновані. Інша частина підприємств знаходиться у західній частині України, що суттєво здорожує ціну за 1 м^3 за рахунок доставки. Основним конкурентом для нашого підприємства виступає ТОВ «ЮДК», яке розташоване у місті Дніпро. Проте, їх асортимент продукції спрямований на виробництво газобетону марки D400 та D500. Ми ж рекомендуємо спеціалізуватись на виробництві газобетону марки D300 та додатково виготовляти продукцію за окремими замовленнями. Це надасть можливість виокремити свій ринок споживачів продукції.

3. Для впровадження інвестиційного проекту підприємству необхідно придбати напівавтоматичне комплексне обладнання та сировину, найняти працівників для виробництва й облаштувати приміщення для виробництва продукції (у підприємства є склад, який можна використати для виробництва газобетону). Загальна сума, яка знадобиться для впровадження інвестиційного проекту складає 11 126 712,0 грн. У підприємства відсутня така сума вільних грошей, тому пропонується взяти кредит під 25% річних терміном на два роки. Життєвий цикл проекту 3 роки.

4. Розрахунок витрат для виробництва автоклавного газобетону довів, що найбільші витрати підприємство буде нести за двома статтями – витрати на закупівлю цементу та з використання води. Загальна сума витрат складе 81 584 471,0 грн.

5. Аналіз індикаторів економічної ефективності інвестиційного проекту засвідчив доцільність його впровадження, оскільки чиста модифікована вартість перевищує суму вкладених інвестицій, період окупності проекту не перевищує його життєвий цикл (1,67 років), а рентабельність вкладених інвестицій перевищує 100% і складає 125,9%.

6. Аналіз інвестиційного проекту за методикою визначення зони виробничої стійкості засвідчив, що при ймовірному сценарії 0,2 (коли витрати на виробництво одиниці продукції збільшаться на 20,0 %), точка

беззбитковості інвестиційного проекту значно підвищиться і досягне 28232,92, що доводить високий рівень ризику для виробництва. Проте, вона на 568 одиниць нижча від запланованого результату обсягів виробництва в інвестиційному проекті.

7. Аналіз показників, що характеризують економічну ефективність виробництва автоклавного газобетону доводить доцільність впровадження інвестиційного проекту, оскільки виробництво автоклавного газобетону є прибутковим та рентабельним виробництвом (рівень рентабельності складає 20,0 %).

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На підставі проведених досліджень в кваліфікаційні роботі можна зробити наступні висновки та пропозиції:

1. Вивчення категоріального змісту терміну «грошові потоки» виявило, що в науковому просторі існують два підходи до визначення зазначеної категорії та її складових елементів. Перший підхід зводиться до того, що під грошовими потоками розуміють різницю між отриманими доходами та сплаченими витратами в результаті господарської діяльності товаровиробника станом на певний період часу. Згідно другого підходу, грошові потоки трактуються як постійний рух надходжень та виплат, що здійснюються на підприємстві в результаті їх господарської діяльності. Розбіжність поглядів між науковцями щодо складових елементів грошового потоку полягає у необхідності вводити до складу грошових потоків амортизаційні відрахування на підприємстві.

Вважаємо, що категорію «грошові потоки» слід трактувати як агреговане поняття, яке передбачає послідовний процес подій, що відбуваються у часі, пов'язаний зі змінами стану наявних грошових коштів власника, отриманих від операційної діяльності (враховуючи амортизаційні відрахування), інвестиційної й фінансової діяльності на підставі і в процесі виконання зобов'язань між економічними агентами.

2. Дослідження організаційно-економічного механізму управління грошовими потоками приватного підприємства довели, що він передбачає цілий комплекс складових та інструментів (інформаційних, організаційно-правових, важелів, методів тощо), за допомогою яких здійснюється комплексний та систематичний аналіз господарської діяльності товаровиробника, його ресурсного й фінансового потенціалу з метою досягнення збалансованості у часі грошових потоків підприємства для підвищення його ліквідності, платоспроможності, кредитоспроможності та

конкуентоспроможності на ринку. Важливою умовою збалансованості грошових потоків є врахування зовнішніх факторів і послаблення їх негативного впливу на господарську діяльність підприємства.

3. Дослідження методичного інструментарію оцінки ефективності управління грошовими потоками підприємства дозволяють стверджувати, що в науковому просторі відсутня єдність підходів до процедури реалізації й послідовності етапів процесу управління грошовими потоками. Найбільш вдалим, на наш погляд, є підхід, що акцентує на виділенні наступних функціональних етапів процесу реалізації управління грошовими потоками: 1) проведення діагностики грошових потоків за попередній період діяльності; 2) встановлення обсягів та періодів грошових надходжень та виплат згідно зобов'язань між економічними суб'єктами на перспективу; 3) моніторинг та контроль руху грошових потоків, виявлення відхилень та своєчасне його коригування; 4) ведення обліку та звітності за грошовими потоками підприємства для відображення досягнутого результату.

4. Одним із основних етапів процесу управління грошовими потоками товаровиробника є аналіз грошових потоків підприємства за попередній період за допомогою: складових вертикального й горизонтального аналізу грошових потоків; груп показників, які характеризують ліквідність, платоспроможність та кредитоспроможність підприємства; його фінансову незалежність; визначення розміру валового та чистого потоків підприємств.

5. Дослідження організаційно-економічної діяльності приватного підприємства доводять, що воно є середнім за розміром, займається різноманітними видами економічної діяльності (від виробництва продукції галузі рослинництва до оптової торгівлі металами, паливом тощо), має наявності офісне приміщення, парк вантажних автомобілів та складські приміщення, володіє 7750 га сільськогосподарських угідь.

6. За період дослідження підприємство намагалось раціонально та ефективно використовувати весь наявний виробничий потенціал. Проте погіршення стану матеріально-технічної бази в частині оновлення основних

фондів сприяло скороченню виробництва продукції у натуральному вимірі, а відповідно і погіршенню ефективності використання оборотного капіталу (період оборотності оборотного капіталу збільшився на 23,5% або на 41 день).

7. Нерівномірні темпи зростання цін на виготовлену продукцію та необхідну сировину для її виробництва, призвели до значного скорочення отриманого чистого прибутку на підприємстві, який за період дослідження скоротився на 98,3% і станом на кінець 2021 року склав лише 712,4 тис. грн. Такі результати фінансово-економічної діяльності вплинули на критерій ефективності використання наявних активів – рентабельність активів, яка у 2021 році втратила свої позиції на 21,3 відсоткових пункти.

8. Горизонтальний аналіз руху грошових потоків довів, що підприємство займається операційною, фінансовою, інвестиційною діяльністю, з яких прибутковою, останні два роки, є лише операційна. Це дає підстави стверджувати, що у підприємства є певні проблеми з процесом ведення господарської діяльності та управлінням грошовими потоками.

9. Аналіз ліквідності активів і платоспроможності підприємства довів, що воно платоспроможне, хоча і має певні проблеми з абсолютною ліквідністю та збалансованістю грошових потоків за рахунок перевищення питомої ваги запасів на підприємстві у загальній сумі його поточних активів та зростаючою величиною дебіторської заборгованості.

10. Показники фінансової незалежності підприємства засвідчили, що незважаючи на тенденцію до погіршення ситуації, воно залишається фінансово стабільним та незалежним, оскільки питома вага позикових коштів досліджуваного підприємства в загальній сумі балансу складає менше ніж 50% (у 2021 році їх питома вага склала 40,0%, що у два рази більше ніж у 2017 році), а питома вага довгострокових зобов'язань підприємства в загальній сумі власного капіталу складає незначну кількість (лише 9,0%), що свідчить про не суттєву залежність товаровиробника від довгострокового капіталу. Що ж стосується власних оборотних засобів у загальній сумі

власного капіталу, то їх питома вага протягом періоду дослідження складає від 60 до 68%, що дозволяє маневрувати власними коштами.

11. Дослідження показників ділової активності приватного підприємства доводять, що протягом періоду дослідження підприємство покращило процес управління грошовими потоками, адже коефіцієнти дебіторської й кредиторської заборгованостей на підприємстві мали тенденцію до скорочення і станом на 2021 рік практично зрівнялись між собою. До того ж період оборненості дебіторської заборгованості на підприємстві нижчий за період оборненості кредиторської заборгованості. Це вказує на те, що за рахунок своєчасного надходження дебіторської заборгованості воно може практично повністю погасити свої борги по кредиторській заборгованості. Проте, збільшення загального періоду оборненості, як дебіторської, так і кредиторської заборгованостей негативно впливає на процес господарської діяльності досліджуваного підприємства. Так, загальний фінансовий цикл за період дослідження збільшився практично на 76 днів, що вказує на скорочення кількості разів обертання однієї грошової одиниці протягом року.

12. З метою покращення руху грошових потоків підприємства протягом року, йому пропонується впровадити у процес господарської діяльності інвестиційний проєкт виробництва автоклавного газобетону, який дозволить отримувати регулярні надходження протягом року і позитивно вплине на збалансованість грошових потоків. Подібна новація обумовлена тим, що в сучасних умовах воєнного стану, руйнування житла та промислових підприємств, найбільшим попитом користуються саме будівельні матеріали. Газобетон є одним з найкращих будівельних матеріалів, оскільки він екологічно чистий, має високу теплоізоляцію, суттєво знижує тиск на фундамент будівель, скорочує витрати (як грошові, так і часові) на будівництво тощо.

13. Діагностика складових процесу виробництва та ринку газобетону довела, що частина підприємств, які займались виробництвом даного виду

продукції знаходяться на окупованій території або зруйновані. Інша частина підприємств знаходиться у західній частині України, що суттєво здорожує ціну за 1 м³ за рахунок доставки. Основним конкурентом виступає ТОВ «ЮДК», яке розташоване у місті Дніпро. Проте, їх асортимент продукції спрямований на виробництво газобетону марки D400 та D500. Ми ж рекомендуємо спеціалізуватись на виробництві газобетону марки D300 та додатково виготовляти продукцію за окремими замовленнями. Це надасть можливості виокремити свій сегмент ринку споживачів продукції.

14. Для впровадження інвестиційного проєкту підприємству необхідно закупити напівавтоматичне комплексне обладнання та сировину, найняти працівників для виробництва і облаштувати приміщення для виробництва продукції (у підприємства є склад, який можна використати для виробництва газобетону). Загальна сума, яка знадобиться для впровадження інвестиційного проєкту складає 11 126 712,0 грн. У підприємства відсутня така сума вільних грошей, тому пропонується взяти кредит під 25% річних терміном на два роки. Життєвий цикл проєкту 3 роки.

15. Розрахунок суми витрат на виробництво автоклавного газобетону довів, що найбільші витрати підприємство буде нести по двох статтях – це витрати на закупівлю цементу та на використання води, а загальний розмір витрат складає 81 584 471,0 грн. на рік.

16. Аналіз індикаторів економічної ефективності інвестиційного проєкту засвідчив доцільність його впровадження, оскільки чиста модифікована вартість перевищує суму вкладених інвестицій, період окупності проєкту не перевищує його життєвий цикл (1,67 років), а рентабельність вкладених інвестицій перевищує 100% і складає 125,9%.

17. Аналіз інвестиційного проєкту за методом визначення зони виробничої стійкості засвідчив, що при ймовірному сценарії 0,2 (коли витрати на виробництво одиниці продукції збільшаться на 20,0%), точка беззбитковості інвестиційного проєкту значно підвищиться і досягне 28232,92, що говорить про високий рівень ризику для виробництва (при

умові фіксованої ціни на продукцію). Проте вона на 568 одиниць нижча від запланованого результату обсягів виробництва в інвестиційному проєкті.

18. Аналіз показників, що характеризують економічну ефективність з виробництва автоклавного газобетону доводить доцільність впровадження інвестиційного проєкту, оскільки виробництво запропонованого матеріалу (автоклавного газобетону) є прибутковим та рентабельним виробництвом (рівень рентабельності складає 20,0 %).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств. Підручник, 2-ге видання, доповнене і перероблене. – К.: КНЕУ, 2004. – 624 с
2. Алюмінієва пудра ПАП-1 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://prom.ua/ua/p1143362235-alyuminievaya-pudra-pap.html?&primelead=MC44NQ>
3. Барабаш Н.С. Аналіз грошових потоків у системі фінансового менеджменту підприємства / Н.С. Барабаш, М.О. Никонович // *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 2. Т. 2. С. 164-167.
4. Вапно негашене в Україні [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://prom.ua/ua/Izvest-negashenaya.html?category=90905>
5. Газоблоки і піноблоки : відмінності в характеристиках [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://starti.com.ua/ru/articles/gazobloki - ta - pinobloki - vidminnosti - v - kharakteristikakh/>
6. Деменіна О. М. Управління грошовими потоками в межах концепції фінансової рівноваги підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2004. №7. С.14-18.
7. Компанія ТОВ «Цембудгрант» пропонує цемент навал та тара марок М500 та М400. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.cembud.com.ua/price/>
8. Лінія виробництва газобетону [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://technowagy.com.ua/products/oborudovanie-dlya-proizvodstva-gazobetona/>
9. Лігоненко Л.О. Управління грошовими потоками: навчальний посібник Київ: КНТЕУ, 2005. 255 с
10. Мартиненко В.П. Фінансовий менеджмент: підручник / В.П. Мартиненко, Н.І. Климаш, К.В. Багацька, І.В. Дем'яненко та ін., за заг. ред. Т.А. Говорушко. – Львів «Магнолія 2006», 2014. – 344с

11. Нагайчук В.В. Управління грошовими потоками підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*, 2014, випуск1 (52). С. 245-249.
12. Нікольчук Ю. М., Лугівська О. П. Організаційно-економічний механізм управління грошовими потоками підприємства в сучасних умовах господарювання. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 3. С. 95-102.
13. Піскунова, Н.О. Пошук оптимальної моделі управління грошовими потоками. *Ефективна економіка*. 2017. № 2
14. Пісок кварцовий 0,1-1,1 мм 1 тонна [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://viking-trans.com.ua/ua/p494307663-pesok-kvartsevuj-tonna.html>
15. Пластифікатор ПАРЦЕМ для будівельних блоків з різним походженням в'язучого і наповнювача [Електронний ресурс] / Режим доступу:
<https://store12728402.company.site/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80-%D0%9F%D0%90%D0%A0%D0%A6%D0%95%D0%9C-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%B1%D1%83%D0%B4%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D0%B1%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D1%96%D0%B2-%D0%B7-%D1%80%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D0%BC-%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D0%BC-%D0%B2%D1%8F%D0%B6%D1%83%D1%87%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D1%96-%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D1%87%D0%B0-p96977649>

16. ПАРЦЕМ-10. Пластифікатор в газобетоні [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://pp-devis43.webnode.com.ua/partsem-10-plastifikator-dlya-gazobetonu/>
17. Тимош І. Оптимізація грошових потоків у системі підприємницької діяльності. *Економічний аналіз*. 2009. №3. С. 244-246
18. Фінанси в трансформаційній економіці України:[навч. посібник] / [за ред. М. І. Крупки].- Львів: Видав.центр ЛНУ ім. І.Франка, 2007.-614 с
19. Харченко В. А. Система управління грошовими потоками підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2011. № 1. С. 61-65.
20. Шаркевич К.Р. Оцінювання ефективності управління грошовими потоками підприємства / К.Р. Шаркевич // Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця. – 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2018/paper/view/4411>
21. Ясишена В.В. Систематизація основних елементів управління грошовими потоками підприємства. *Економічний простір*. 2016. №106. С. 241-254
22. Ясишена В. Сутність грошових потоків підприємств та їх класифікація. *Економічний аналіз*. 2014. № 2. С. 321 – 324.
23. Майборода О. Є. Напрями управління грошовими потоками підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск 10. С. 305-309.
24. Кошельок Г.В. Основні фінансові фактори впливу на грошові потоки підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Економічні науки». 2016. Випуск 19. Частина 2. С. 48-51.
25. Нікольчук Ю. М., Рекрут'як О. С. Теоретичні аспекти управління грошовими потоками підприємства. *Збірник наукових праць Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту*. Серія «Економічні науки». No 14. 2019. С.206-215. URL: <http://www.xktei.km.ua/files/zdirnuk%2014.pdf>.

26. Олійник О.О. Логіко-структурна модель платіжного календаря в управлінні грошовими потоками підприємств АПК. *Вісник Бердянського університету менеджменту та бізнесу* . 2010. №1. С. 106-110.

27. Тимош І. Оптимізація грошових потоків у системі підприємницької діяльності. *Економічний аналіз*. 2009. №3. С. 244-246.

28. Федішин М. П. (2013). Актуальні аспекти планування грошових потоків підприємств в сучасних умовах господарювання. *Економіка, фінанси, право*, Вип. 3. С. 26–28.

29. Чушак-Голобородько А. М., Мокрицька М. І. (2014). Система ефективного управління фінансовими потоками підприємства. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*, Вип. 10(1). С. 77–81.

30. Фінанси підприємств: навч. посібник : практикум / Н.О. Власова, Т.В. П'ятак, Т.І. Кочетова; за наук. ред. проф. Власової Н.О.- Х.: Світ книг, 2020. - 312 с.